

**HOLD
NORGE
RENT**

RYDDERAPPORTEN 2020

Om Hold Norge Rent

Hold Norge Rent er en ideell forening som arbeider mot forsøpling. Foreningen skal både forebygge forsøpling og bidra til opprydding av forsøpling.

Hold Norge Rent inviterer aktører fra offentlig, privat og frivillig sektor til å bidra til en felles dugnad mot forsøpling gjennom samarbeid og medlemskap.

Se holdnorerent.no for mer informasjon.

Ansvarlig utgiver:

Hold Norge Rent

Utgitt:

Oslo, april 2021

Redaktør:

Merethe Hommelsgård

Malin Stapnes Dahl

Tekst:

Ingrid Zimmermann

Carl Pedersen

Mari Mo Osterheider

Malin Stapnes Dahl

Lise Keilty Gulbransen

Kine Martinussen

Yvonne Hagesether

Randi Alsos

Fanny Pindsle

John Harald Sand

Analyse:

Malin Stapnes Dahl

Forside- og baksidebilde:

Andreas Bastian Nordberg

/ MANUS

Adresse:

Nedre Vollgate 9, 0158 Oslo

Telefon:

40 00 14 38

E-post:

post@holdnorerent.no

Nettside:

holdnorerent.no

Styreleder:

Asgeir Knudsen

Daglig leder:

Lise Keilty Gulbransen

Statistisk analyse avsluttet:

1. mars 2021

Denne rapporten er produsert med tilskudd fra Miljødirektoratet

Innhold

1	Sammendrag.....	6
2	Innledning.....	9
3	Ryddesesongen i Norge.....	10
3.1	Nasjonale kampanjer	10
3.2	Min bit av Norge	12
3.3	Ryddepakker	13
3.4	De frivillige	14
3.5	Profesjonell rydding og offentlige aktører	18
3.6	Avfallsbransjen	24
3.7	Refusjonsordningen.....	25
3.8	NORCE rapport: Samskaping i tiltak mot marin plastforsøpling.....	26
4	Ryddestatistikk for 2020	28
4.1	Datagrunnlag og metode.....	28
4.2	Nøkkeltall.....	30
4.3	Årets funn	34
4.4	Kilde- og materialfordeling	40
4.5	Folkeforskningsdata fra andre aktører	42
5	Nordisk samarbeid	43
5.1	Nordic Coastal Clean Up.....	43
6	Internasjonal folkeforskning.....	45
6.1	Folkeforskning fra Ocean Conservancy	45
6.2	The Great Nurdle Hunt.....	45
6.3	Marine LitterWatch.....	46
7	Profesjonell kartlegging	47
7.1	Hold Norge Rent: Vassdrag og innsjøer.....	47
7.2	Hold Norge Rent og SALT: Kvantepprang.....	49
7.3	Norwaste rapport: Redusert forsøpling gjennom bedre oppsamlingsløsninger.....	49
7.4	OSPAR.....	50
8	Årsaker til forsøpling	52
8.1	Forsøplingslivsløpet.....	52
8.2	Årsakskart.....	53
8.3	Forsøplingsrisiko.....	53
8.4	Prosjekter med næringslivet.....	53
9	Takk!.....	55
	Appendiks 1: Hold Norge Rents guide til trygg rydding	56
	Appendiks 2: Før fuglene kommer avdelinger.....	57
	Appendiks 3: Oversikt over frivillige aktører	58

1 Sammen drag Ryddeåret 2020 i korte trekk

4 166
aksjoner

42 435
ryddere

1 409 656
kg ryddet

7 923 863
meter ryddet

Topp 10

Topp 10 funn nasjonalt		Antall	Prosentvis fordeling	
1	Tau	52 236	12,2 %	
2	Uidentifiserbare plastbiter	41 830	9,8 %	
3	Plastpellets	40 440	9,5 %	
4	Armeringsfibre	37 924	8,9 %	
5	EPS (isopor) over 5 cm	26 502	6,2 %	

		Antall	Prosentvis fordeling	
6	Plastflasker	21 573	5,0 %	
7	Lokk og korker	18 256	4,3 %	
8	Bøyer og flottører	17 134	4,0 %	
9	Matemballasje	14 605	3,4 %	
10	Sprengkabler	14 457	3,4 %	

Topp 10 stod for 67 % av de totale funnene nasjonalt.

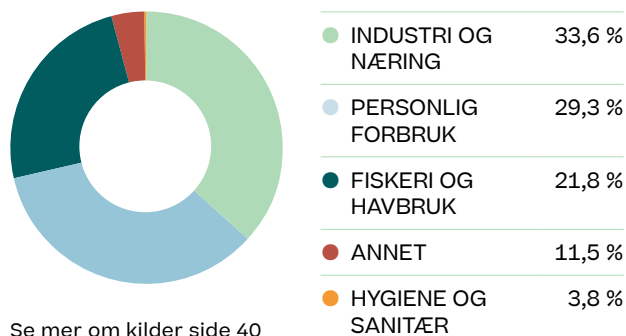
Plast (inkl. EPS) stod for

88,4%
av oppryddet avfall.

▼ **11**
frivillige per aksjon

▲ **33,2**
kg avfall samlet per rydder

TREDELT KILDEFORDELING

Fylkestoppen

Nordland
1 010
aksjoner

Rogaland
7 469
frivillige

Nordland
311 204
kg ryddet

Registrer dine ryddeaksjoner i Rydde for å bidra til Rydderapporten statistikk og synliggjøre forsøpling i Norge!¹

¹ Tallene i Rydderapporten kommer fra Rydde (Rydd norge.no og Rydde-appen). HNR utførte en brukerundersøkelse i 2021 som viser at bare 3–10 % av ryddeaktiviteten registreres i Rydde.

2 Innledning

10 år med folkeforskning

I 2020 inviterte Hold Norge Rent til Strandrydde-dagen for tiende gang, og dermed markerer vi nå ti år med folkeforskning og utgir Rydderapporten (tidl. Strandrydde rapporten) for tiende år på rad.

Siden oppstarten i 2011 har frivillig opprydding blitt en folkebevegelse, og hele 35 % av Norges befolkning over 15 år oppgir at de har deltatt i en eller flere ryddeaksjoner siden 2011¹.

Rydderapporten tar utgangspunkt i data fra frivillige ryddere og er en av Norges viktigste kilder til kunnskap om marin forsøpling. Opprinnelig var rapporten basert på innsendte papirskjema fra frivillige, men siden 2015 har de fleste frivillige benyttet Ryddeportalen for å registrere aksjoner og funn. I april 2020 ble portalen erstattet av Rydde som finnes både som app og nettside².

Rydder skal legge til rette for innsamling av mer og bedre folkeforskningsdata, og antall brukere av Rydde er viktig for å nå disse målene. Innen utgangen av 2020 hadde Rydde 4 000 brukere. Men over 50 % av de som deltok i frivillig opprydding i 2020, bidro ikke til folkeforskningen³, og fremover blir det viktig å motivere frivillige til å bruke Rydde og fortsette å registrere funn.

Ifølge folkeforskningen har over 400 000 frivillige gjennomført 21 433 ryddeaksjoner siden den første Strandryddedagen i 2011. Samlet har frivillige ryddet minst 8 400 tonn forsøpling langs kysten, fra havbunnen og langs vassdrag og innsjøer. Engasjementet er imponerende, og 2020 ble intet unntak selv om covid-19 la en demper på store deler av ryddesesongen.

Under nedstengingen av Norge frarådet HNR organisert rydding, og Strandryddeuka ble utsatt til høsten, men mange frivillige valgte likevel å rydde alene eller i små grupper gjennom store deler av 2020, og resultatene av de frivilliges innsats presenteres i denne rapporten.

En annen hendelse som preget 2020 var plast-pelleutsliippet fra kontainerskipet Sea Cargo. Utsliippet avdekket mangelfull beredskap, men denne hendelsen belyste også verdien av kompetansen og erfaringene som er opparbeidet i det frivillige ryddemiljøet i Norge. Hendelsen belyser også hvor viktig det er for miljøet å ha ressurssterke aktører som koordinerer og deltar i frivillig opprydding over tid.

^{1,3} Tall fra IPSOSundersøkelse gjennomført januar 2021.

² www.ryddenorge.no

3 Ryddesesongen i Norge

3.1 Nasjonale kampanjer

Covid-19 var en stor utfordring for gjennomføringen av planlagt ryddeaktivitet i 2020. I tråd med myndighetenes anbefalinger om smittevern etablerte HNR egne tiltak for frivillig opprydding f.o.m 12. mars og frarådet organisert opprydding t.o.m 8. juni. Flere prosjekter ble avlyst, utsatt eller endret på og ryddeåret 2020 var alt annet enn normalt. Men likevel ble det gjennomført mange kampanjer med ivrige deltagere.

Hold avstand-uka ble gjennomført som et erstatningstiltak for den planlagte Strandryddeuka. Uka var et tiltak i sosiale medier med alternative aktiviteter hvor vi la opp til å holde trygg avstand til andre. Hold avstand-uka la opp til å delta i den globale kampanjen, The Great Nurdle Hunt som har som mål å rydde plastpellets (råmateriale i plastproduksjon). I tillegg la vi opp til søppeljakt med registrering av forsøplede områder i Rydde og oppfordret til å adoptere en bit av Norge og ta #5forhvalen.

Strandryddeuka 2020 ble utsatt til høsten. Planene om å mobilisere og gjennomføre en nasjonal ryddekampanje ble vurdert som uforsvarlig i en tid da pandemien var på sitt verste i Norge. Dette, kombinert med behov for å ta mer hensyn til fugl og hekking, bidro til den endelige avgjørelsen om å omlegge ryddeåret. Strandryddeuka ble derfor

utvidet til to uker fra 5. – 20. september. I løpet av perioden tok frivillige ryddere igjen for den tapte ryddesesongen og ryddet det som har kommet på avveie i løpet av vinteren, våren og sommeren.

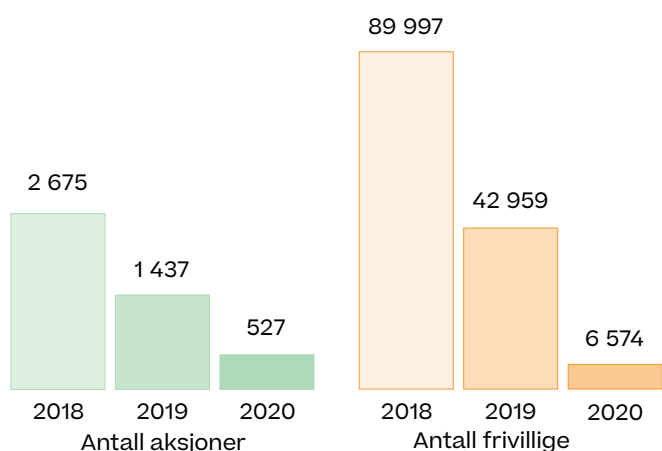
Strandryddedagen ble markert med 10-årsjubileum og ryddeaksjon i Lofoten i samarbeid med Lofoten Avfallsselskap (LAS) og Senter for oljevern og marint miljø (SOMM). Sammen med en gruppe frivillige fra Lofoten ble det fjernet 340 kg plast og annen forsøpling fra moloen ved Gimsøystraumen bru i Vågan.

Nordisk Strandryddedag ble gjennomført 5. september med ryddeaksjon på Foten badeplass i Fredrikstad sammen med Miljøstiftelsen Elv og Hav, Kystlotteriet og Naturvernforbundet Fredrikstad og Hvaler. Ryddeaksjonen hadde fokus på opprydding av plastgranulater fra Sea Cargo-utslippet i februar.

#turmedmening var for første gang en del av Strandryddeuka i 2020 og var et samarbeid med Norsk Friluftsliv om å rydde søppel på tur.

STRANDRYDDEUKA HADDE SYV TEMADAGER TIL INSPIRASJON:

- 1. Vi rydder på hjemmebane:** Uka startet med en oppfordring til idretten om å rydde på og rundt idrettsbaner.
- 2. Barnas dag:** Skoler, barnehager m.fl. ble oppfordret til å ta med barn og unge ut på tur og rydde.
- 3. Vi rydder på land:** Denne dagen satte vi fokus på rydding i innlandet langs vassdrag og innsjøer.
- 4. Rydd med jobben:** Vi oppfordret også arbeidsgivere og kolleger på arbeidsplasser til å bli med på dugnaden.
- 5. Dykke- og vasseaksjoner:** Denne dagen satte vi fokus på opprydding under vann og vasseaksjoner for alle som ikke dykker.
- 6. Strandryddedagen:** Dette er høydepunktet under Strandryddeuka. Dagen ble arrangert for tiende gang i 2020.

Figur 1: Hovedtall for Strandryddeuka 2018, 2019 og 2020

- 7. Vi rydder mikroplast og småsøppel:** Siste dag satte vi fokus på rydding av små plastbiter og annen småsøppel.

UTDRAG FRA UTVALGTE RYDDEAKSJONER OG RYDDEKAMPANJER SOM FANT STED I LØPET AV STRANDRYDDEUKA:

- **Hele september:** Bedriftsidretten har lansert «Vi rydder opp». Kampanjen var en del av den Strandryddeuka og den nasjonale dugnaden mot forsøpling.
- **5. september:** Nordisk strandryddedag.
- **Fra 7. september:** Plastfritt Hav inviterte til Oppdrag umulig – rydding i fjøra fra Kirkenes til Ålesund.
- **12. – 13. september:** I samarbeid med Fri-luftslivets uke var det #turmedmening, der vi oppfordret til turer med søppelplukking.
- **14. – 19. september:** Norges Seilforbund arrangerte Hold havet rent-ukene.
- **15. september:** Miljøagentene inviterte til rydding i forbindelse med barnas egen ryddedag og Beintøft-temaet søppel, plast og resirkulering.
- **16. september:** Hold Innlandet Rent og Dokkadeltatet Nasjonale Våtmarkssenter inviterte til rydding i Innlandet.
- **18. september:** De som ville kunne bli med på Teinejakta i Lister-regionen.
- **19. september:** Strandryddedagen 2020 hadde 10-årsjubileum – høydepunktet i Strandryddeuka med feiring i blant annet Lofoten.
- **19. september:** Hvert år markeres den internasjonale strandryddedagen, og i 2020 falt dagen på den 19. september. Det er organisasjonen Ocean Conservancy som står bak tiltaket.
- **20. september:** Hold Norge Rent oppfordret å ta del i The Great Nurdle Hunt, en global kampanje som setter fokus på forsøpling fra plastpellets eller plastgranulat.

Det nye ryddeåret i 2021

Videre arbeid med omlegging av ryddeåret 2020 for de frivillige og videreføring av Strandryddeuka på høsten ble avsluttet i desember. HNR gjennomførte risikoanalyse om ferdsel og fugl på samlingen for landets koordinatorene for strandrydding (KOSAM) i januar.

I løpet av høsten 2020 ble forslaget om nytt ryddeår lagt på høring og vi inviterte til innspill og tilbakemeldinger fra aktører som bidrar til frivillig opprydding, bla. Avfall Norge, Senter for oljevern og marint miljø (SOMM), friluftsrådene, frivillige aktører, fylkesmennene, Norsk Ornitologisk Forening, Statens Naturoppsyn mfl. Høringsprosessen var vellykket, vi mottok mange innspill og vi føler oss sikre på at det nye ryddeåret er forankret hos aktørene.

Nasjonale ryddekampanjer f.o.m. 2021:

Hold Norge Rents nasjonale kampanjer som skal gjennomføres i løpet av 2021:

- Før fuglene kommer – fra februar til 15. april og fra 15. august til desember
- «Vårryddedagen» – lørdag 13. mars
- «Når snøen har gått» – andre helgen i mai (Innlandet og Troms og Finnmark)
- Arktisk strandryddedag/Arctic Cleanup – tentativ dato er siste helgen i august (Nordland, Troms og Finnmark og Svalbard)
- Strandryddeuka inkludert Strandryddedagen, Nordisk strandryddedag og den internasjonale strandryddedagen og går fra 11. – 19. september
- Strandryddedagen finner sted lørdag 18. september 2021

Hold høsten ren har blitt erstattet av Strandryddeuka.

3.2 Min bit av Norge

Min bit av Norge er et nettverk av adopsjonsgrupper som tar vare på et utvalgt område i eget nærmiljø. Rundt i hele landet fortsetter det å dukke opp nye grupper som ønsker å adoptere en bit av Norge. Adopsjonsorigrammet har nå over hundre adopsjonsgrupper som har forpliktet seg til å rydde sitt område minst tre ganger per år, over tid. Per 2020 er det totalt 117 adopsjonsgrupper og 194 adopterte områder.

Ordningen har vært særlig populær langs kysten. På Sørlandet har blant annet Våre Strender gjort en stor innsats med å tilrettelegge for at lokale bedrifter, foreninger og ildsjeler kan adoptere et område.

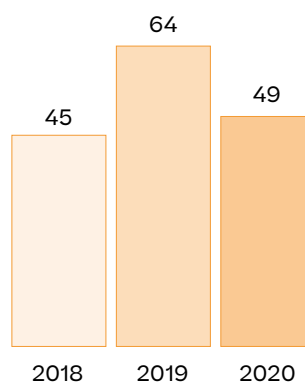
Men vi har også en rekke grupper som rydder og tar vare på områder langs vassdrag og innsjøer. Fet Svømmeklubb har for eksempel adoptert en del av Øyeren som de bruker til trening, og Plastpiratene Innlandet har adoptert et område på Oppstad.

I Nord-Norge har Finnmark Friluftsråd aktivt informert og vervet nye adopsjoner i 2020. I løpet av året kom hele 12 adopsjonsgrupper på plass her.

Vi takker alle som har adoptert og gleder oss til å få flere på laget.

I 2020 har det blitt registrert gjennom ryddenorge.no at adopsjonsgruppene under Min bit av Norge har ryddet hele 109 303 m. Totalt ble det registrert inn 9 657 kg søppel plukket av 961 frivillige.

Min bit av Norge er fullfinansiert med støtte fra Sparebankstiftelsen DNB.

År	Adopsjonsgrupper
2018	45
2019	64
2020	49

Figur 2: Antall nyregistrerte adopsjonsgrupper i 2018, 2019 og 2020.

Fylker	Antall adopsjonsgrupper
Agder	51
Innlandet	3
Møre og Romsdal	5
Nordland	8
Oslo	8
Rogaland	16
Troms og Finnmark	49
Trøndelag	3
Vestfold og Telemark	20
Vestland	17
Viken	14
Totalt antall adopsjonsgrupper	194

Figur 3: Antall adopterte områder 2020, fylkesvis

3.3 Ryddepakker

Hold Norge Rent ønsker å bidra til en bred oppslutning av frivillige som ønsker å rydde søppel. Et viktig ledd i dette arbeidet er å sikre trygge og velfungerende ryddeaksjoner. Hold Norge Rent sender derfor ut gratis ryddeutstyr til frivillige ryddere over hele landet.

Det er mulig å bestille følgende

- ryddeveileder
- sikkerhetsveileder
- hansker
- avfallssekker/avfallsposer
- storsekker
- annet

Hold Norge Rents distribusjon av ryddeutstyr er landsomfattende, og vi bruker arbeidsmarkedsbedriften Lunner Produkter (Lupro) som leverandør for pakking og utsendelse av våre ryddepakker.

I 2020 har Hold Norge Rent distribuert ca. 64 000 ruller avfallsposer, ca. 87 000 ruller avfallssekker og ca. 37 500 par hansker. Nytt av året er at det også har vært mulig å bestille storsekker fra SmartBags og det er distribuert ca. 160 av disse.

Hold Norge Rent har 290 distributører av ryddeutstyr. Disse bidrar vederlagsfritt og er markert i Rydde. Ryddeutstyret distribueres av kommuner, avfallsselskaper, organisasjoner, bedrifter, lag og foreninger m.m.

Hold Norge Rents ryddepakker og utsendelse av disse er finansiert med tilskudd fra Miljødirektoratet og Handelens Miljøfond.

Foto: House of Ikigai

3.4 De frivillige

Året 2020 var året da ingenting ble slik vi hadde tenkt. Det var året vi ikke planla for, og året vi gjerne kunne klart oss uten – men samtidig endte 2020 opp med å bli et år hvor mange har fått til mye bra, og flere av de frivillige aktørene har faktisk hatt rekordår. Opprydding nytter, og bidrar til at det hvert år er mindre søppel på avveie³. Dette viser betydningen av de flere tusen frivillige som vier sin tid og energi til opprydding hvert år.

Slik beskriver et utvalg av årets aktive selv sine dugnader mot forsøpling i 2020:

Miljøstiftelsen Elv og Hav

Miljøstiftelsen Elv og Hav har hatt svært høyt aktivitetsnivå på tross av korona-situasjonen. Vi har blitt utfordret på effektivitet med færre personer og på det å holde avstand, sikker transport og generell gjennomføring.

Kystlotteriet har hatt et rekordår med utsendelse av over 35 000 sekker og tilsvarende mengde med lodd. Kystlotteriets modell med både informasjon, sekker og infrastruktur til deltakende kommuner skaper engasjement hos befolkningen og gir resultater. Vi har hatt et team på reise i sommerhalvåret som har deltatt og arrangert ryddeaksjoner fra Vestland til Vestfold via Sørlandet. Det har vært god kontakt og viktig informasjonsutveksling med de enkelte kommuner og private aktører på veien, noe som har styrket Kystlotteriets posisjon i Norge.

Miljøstiftelsen Elv og Hav har lokalt i 2020 gjennomført 195 aksjoner, ryddet 24 270 kg marint avfall langs 46 719 meter kystlinje. Kystlotteriet har lokalt gjennomført 16 aksjoner med 335 deltagere med et resultat på ca 3 120 kg på ca 19 053 meter kystlinje. Marin Omsorg har i samarbeid med Kriminalomsorgen og Blå Kors hatt 53 større ryddeaksjoner med 400 deltagere, 30 000 m ryddet strandlinje med et resultat på over 15 000 kg marint avfall. I tillegg har vi i samarbeid med Oslofjordens Friluftsråd gjennomført 5500 timer fordelt på 130 ryddeaksjoner på plastpellet med et resultat på 1 300 liter pellet og 7 000 kg marint avfall.

Plastfritt hav

Annerledesåret 2020 ble vårt beste, med aktiviteter fra nord til sør, 35 tonn ryddet og 1 000 frivillige involvert. Vi i Plastfritt Hav får mye oppmerksomhet gjennom året, men etter at roeren og OL-håpet Martin Helseth startet fridykking etter søppel på Sunnmøre som koronaaktivitet og trening fikk vi sendetid i alle kanaler.

Sparebanken Møre har vært imponert over vår gjennomføringsevne, og kontaktet oss for felles ryddeprosjekt. Dette førte til «blåkonteineren», som lag og organisasjoner kan søke om å få besøk av og fylle opp med plast fra havet. Dermed hadde vi plutselig nedslagsfelt på hele Sunnmøre og rakk 8 turer før året var over. Dette også noe vi vil ta med oss inn i 2021.

Plastfritt Hav arrangerte kunstauksjon i oktober som førte til solide donasjoner til både WWF og Alnes Fyr. Vi benyttet anledningen til å få signert to avtaler med næringslivet for deltakelse i adopsjonsordningen «Min bit av Norge» og vet derfor at to store firmaer med alle sine ansatte blir med oss på ryddeaksjoner i 2021.

I Moria, flyktningeleiren kunne TV-bildene i februar vise oss at i tillegg til andre problemer så badet de i søppel. Vi fikk med oss Handelens Miljøfond og satte opp mottaksstasjon for plastflasker som kan «pantes» ved at åtte tomme flasker gir 1 ny med rent vann. Svimlende 15 000 flasker blir hentet inn på daglig basis på denne måten.

Våre strender

Våre Strender er en formell samarbeidspartner til Nasjonalparkstyret i Raet Nasjonalpark og har blant annet fokusert på å tilrettelegge for strandrydding gjennom utplassering av ryddeutstyr på over 40 steder og en transportordning der dugnadslag får hjelp til bortkjøring av avfallet.

Gjennom ordningen Adopter en Sørlandsstrand har videre rundt 70 steder i området blitt adoptert bort til bedrifter, organisasjoner, offentlige virksomheter og engasjerte familier som påtar seg ansvaret for

3 Rapport fra SALT «Citizen science data indicate a reduction in beach litter in the Lofoten archipelago in the Norwegian Sea» Haarr et al., 2020

å rydde «sitt» område to ganger i året. Alle mottar diplom fra Raet Nasjonalpark og Våre Strender og følges jevnlig opp med tilbud om tilrettelegging, motivasjonsforedrag osv.

Man har også fokusert på å kombinere velferds- og inkluderingstiltak med strandrydding i samarbeid med forskningsinstitusjonen NORCE og aktører som voksenopplæringen, Kirkens Bymisjon, Aktiv på dagtid og Kriminalomsorgen.

Utover dette har Våre Strender blant annet laget skreddersydde opplegg for skolene i forbindelse med WWF sin TV-aksjon, hatt et 3-årig prosjekt med fokus på spøkelsesfiske i samarbeid med blant annet Green Bay, Arendal Undervannsklubb, lokale fiskere og nasjonalparken, og organisert et stort antall ryddedugnader med frivillige.

Fishing for litter

Fishing for Litter er en miljødugnad der norske fiskefartøy deltar i oppryddingen av marint avfall til havs. Siden 2016 har påmeldte fartøy kunnet levere oppfisket avfall kostnadsfritt til tilrettelagte mottak i utvalgte havner langs kysten. Ordningen startet med tre mottakshavner og et tjuetalls fartøy i 2016, og er blitt gradvis utvidet.

Fra 2020 har 11 havner og rundt 100 fartøy deltatt i ordningen. Fishing for Litter-mottak er organisert i Båtsfjord, Havøysund, Tromsø, Myre, Stamsund, Ålesund, Måløy, Austevoll, Karmøy, Egersund og Hvaler. Mottakene på Myre og i Havøysund ble begge åpnet i 2020. Ordningen er finansiert av Miljødirektoratet, og blir administrert av SALT. Det samarbeides med Nofir om gjenvinning av oppfisket fiskeriavfall, og med lokale avfallsselskap i havnene om avfallshåndtering. Siden starten i 2016 har fiskefartøy bidratt til å samle inn over 730 tonn marint avfall. Innsamlingsresultatet i 2020 ble 208 tonn.

Vi rydder dekk

Forsøpling fra dekk er dessverre et problem i Norge. Dekk på avveie kan føre til miljøskader fordi dekkene inneholder ofte miljøgifter og bidrar til spredning av mikroplast.

Vi rydder dekk ble koordinert av Norges Dykkeforbund i samarbeid med Hold Norge Rent. Tiltaket motiverte til fjerning av dekk fra havbunnen, og

engasjerte dykkerklubber i hele Norge til å rapportere funn av dekk gjennom Rydde.

Dykkerklubbene har gjort en fantastisk innsats, og vi er svært takknemlige for innsatsen til klubbene. Se kapittel 4.2 og 4.3 for resultater av årets dykkeraksjoner.

LISTE OVER DYKKERKLUBBER SOM DELTOK:

1. Tromsø Undervannsklubb
2. Bodø Sportsdykkerklubb
3. Mandal dykkerklubb
4. Studentenes Undervannsklubb Bergen (SUB)
5. Undervannsklubben Triton
6. Brønnøysund Dykkerklubb
7. Slettaa Dykkerklubb Haugalandet
8. Bergen Dykkeklubb
9. Arendal Undervannsklubb
10. Frøya Sportsdykkerklubb
11. Røyken Sportsdykkerklubb
12. Studentenes Undervannsklubb Tromsø (SUT)
13. Hemne Dykkerklubb
14. Kongsberg Dykkerklubb
15. Høvåg fridykkerklubb
16. Harstad Sportsdykkerklubb
17. Holmestrand dykkerklubb
18. Skagerrak Dykkerklubb

PROSJEKTRESULTAT FOR VI RYDDER DEKK 2020:

- 31 ryddeaksjoner registrert i Rydde
- 18 dykkerklubber deltok
- Til sammen har minst 1108 dekk blitt tatt opp og registrert i Rydde
- God geografisk spredning: Østlandet, Sørlandet, Vestlandet, Trøndelag og i Troms og Finnmark

Vi rydder dekk ble gjennomført med støtte fra Norsk Dekkretur og i samarbeid med Ragn-Sells.

Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter

Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS (DNV) med samarbeidspartnere gjennomførte dugnadsbaserte ryddeaksjoner med skoleklasser i vannområdene Randsfjorden og Mjøsa i forbindelse med den nasjonale ryddedugnaden i 2020. I tillegg jobbet vi med kartlegging og opprydding av villfyllinger og andre sterkt forsøplede områder i Innlandet. Totalt

engasjerte vi 2 161 skolelever i tillegg til 9 lag og foreninger fordelt på 63 aksjoner.

Det ble samlet inn 32 tonn avfall, hvorav 6 tonn ble ryddet av skoleelever. Sammen med en lokal skoleklasse ryddet vi blant annet langs Jarenavatnet naturreservat der vi plukket biofilmbærere. Her plukket elevene over 8 000 biofilmbærere på 3 timer. Prosjektet var finansiert av Handelens Miljøfond og Miljødirektoratet.

3.5 Profesjonell rydding og offentlige aktører

Det gode samarbeidet og tilretteleggingen mellom profesjonelle, ideelle og frivillige aktører fører til at opprydding i Norge dekker store områder og kan foregå stort sett gjennom hele året. I 2020 har mange av disse skalert opp arbeidet, til tross for pandemi. Landskapet med både nye og mer erfarne aktører gjør at Norge på sikt kan sørge for god dekning av ryddeaktivitet langs hele kysten.

UNDER PRESENTERES ET UTVALG PROFESJONELLE AKTØRER SINE RYDDERESULTATER FRA 2020:

Fiskeridirektoratet

Som en del av et prøveprosjekt for å få ryddet opp i marin forsøpling fra oppdrettsanlegg, har Fiskeridirektoratet region Nord fra 2018 tatt imot tips fra oppdrettsnæringen, idrettslag, foreninger og kommuner. Fiskeridirektoratet region Nord har fått inn over 50 tips om rester av merder, fôrslanger og bøyer, og om forlatte anlegg både på land og i vann, og opplever at det har vært et stort og gledelig engasjement rundt arbeidet.

Fiskeridirektoratet har samarbeidet med flere oppdrettsaktører i Troms og Finnmark for å få identifisert og samlet inn avfall og gammelt utstyr. Totalt ble det fjernet 100 tonn i 2020, og dette inkluderer 2 669 teiner (herunder 2 405 snøkrabbeteiner, 130 krepseteiner, 119 kongekrabbeteiner og 15 taskekrabbeteiner), nærmere 700 garn av ulike typer tilsvarende 20 000 meter, 172 450 meter tauverk, herunder 6 800 meter snurrevadttau og 39 000 meter med line. I tillegg ble det registrert et hundretalls flytevak og anker. Det ble også registrert over 11 000 kg fisk i garna og mer enn 15 000 krabber.

År	Garn (stk)	Teiner (stk)	Liner (meter)	Wire (meter)	Tauverk (meter)	Trål/ not, (hel/del)	Anker/ dregg (stk)	Bøyer/ flagg (stk)
2014	935	50	12 000	3 600	10 000	2	7	4
2015	815	3	20 000	3 000	4 000	5	10	10
2016	770	80	45 000	4 000	9 000	5	13	4
2017	815	147	27 000	2 000	16 400	6	13	25
2018	765	89	29 800	3 591	11 260	11	14	12
2018		8 600			269 900			
2019	820	1 242	23 700	800	56 700	6	28	19
2020	700	2 669	39 000	6 800	172 450	200 km ²		

Tabell 1: Resultat fra Fiskeridirektoratets opprenskingstokt i perioden 2014–2020. 2018* representerer et ekstraordinært tokt for å fjerne gjenstående snøkrabbeteiner i Barentshavet.

Klima- og miljøminister Sveinung Rotevatn på ryddeaksjon med OF og HNR. Foto: Oslofjordens Friluftsråd

Arbeidet fortsetter sammen med oppdretterne og alle som sender tips med å hente inn avfallet som ligger i naturen. Fiskeridirektoratet region Nord melder at prosessen er svært lærerik og relevant, ved at de får se hvilket avfall som ofte går tapt i dårlig vær. Dette hjelper både næringen og direktoratet. Næringen får anledning til å styrke forebyggende arbeid, og direktoratet kan forbedre tilsynsarbeidet ute i næringen.

Ren Oslofjord

Oslofjordens Friluftsråd (OF) har hatt sin ryddesesong 1. mars til 20. desember i 2020. Åtte personer har ryddet prioriterte områder i løpet av våren og høsten. Områdene som har blitt prioritert er områder som er valgt ut i samarbeid med Skjærgårdstjenesten, Statsforvalteren, Statens naturoppsyn, Nasjonalparkene Færder og Ytre Hvaler, Forsvarsbygg, kommuner og OF. I tillegg kommer koordinering og rydding av pelletter og parafinvoks på prioriterte områder i samarbeid med Kystverket, Interkommunalt utvalg mot akutt forurensning(IUA), Skjærgårdstjenesten og semi-profesjonelle ryddelag.

OF har også bidratt på andre fronter. OF har sørget for større ryddeutstyr som storesekker og kranvekter som kan veie marint avfall ute i felt. Annet profesjonelt ryddeutstyr er vadere for rydding i sivområder og elveutløp, samt overlevelsesdrakter for rydding vinterhalvåret når vannet er kaldt og det er mer krevende ryddeforhold. I tillegg kommer sikkerhetsutstyr og smittevernutstyr. OF har delt ut ryddeutstyr til frivillige som kunne gjennomføre strandryddinger, og bistått med henting av avfall som frivillige har samlet inn, i samarbeid med skjærgårdstjenesten.

OF har som mål å koordinere og gjennomføre rydding av marint avfall på en mest mulig effektiv måte. Dette har OF, Skjærgårdstjenesten og alle samarbeidspartnere lyktes med i 2020, etter å ha samlet inn over 65 100 kg i Ytre Oslofjord Øst og 35 600 kg i Ytre Oslofjord Vest (inkl. pellet på over 4 tonn og parafinvoks på over 15 tonn).

Friluftsrådene Landsforbund

Friluftsrådene Landsforbund har sammen med Hold Norge Rent vært en del av strandryddemiljøet fra begynnelsen, med søkelys på koblingen mellom frivillig innsats og friluftsrådene arbeid og funksjon. Etter at marin forsøpling har kommet høyt på den politiske dagsordenen, er friluftsrådene og Skjærgårdstjenestens innsats og engasjement forsterket.

Friluftsrådene har et naturperspektiv i sin tilnærming til rydding på land og strand, og er opptatt av å koble folk på naturen gjennom et engasjement for å rydde. Friluftsrådene engasjement i innlandet må også trekkes frem, spesielt Valdres friluftsråd har gjort en stor innsats for å sette lyset på plast fra landbruket. Under mottoet «havet starter her» gjør de en viktig jobb med å synliggjøre at forsøpling skjer overalt.

Under pandemiåret 2020 har friluftsrådene på tross av alle restriksjoner klart å engasjere nesten 19 000 mennesker landet rundt i ulike ryddeaksjoner. Og enda bedre; klart å få samlet inn nesten 100 tonn mer enn året før.

Mausund Feltstasjon

22 deltids- og heltidsansatte arbeidet ved Mausund Feltstasjon ved utgangen av 2020. 17 ansatte jobbet på hovedavdelingen på Mausund og 5 ansatte på underavdelingen i Roan. Kystrenovatørene rydder gjennom hele året, og er aktive i områdene Hitra, Frøya, Mausund, Froan naturreservat og i Roan på Fosen.

Ryddeaktivitet i regi av friluftsråd 2020

Friluftsråd	Antall mennesker engasjert	Tonn innsamlet avfall	Angitt strekning ryddet km	Anslått areal
Bergen og omland	4 000	170	1 500	52 000
Dalane	429	3	114	
Fjordane	1 594	67	192	1 920
Ishavskysten	320	43	255	7 600
Jæren	5 029	31	135	1 350
Lister	800	15	12	
Midt Agder	120	2	32	
Midtre Hålogaland	950	3	5	250
Polarsirkelen	240	13		
Nordmøre og Romsdal	1 510	95	345	3 700
Sunnmøre	900	22	73	730
Ryfylke	1 200	261	110	800
Valdres	160	2		
Vest	1 500	50		
SUM 2020	18 757	777	302	68 350

Tabell 2: Ryddeaktivitet i regi av friluftsråd 2020

I løpet av året ryddet kystrenovatørene 340 000 kg (1763 kubikk) marint avfall fra disse områdene. I tillegg har de fjernet store mengder olje, løsemidler og kjemikalier. Dette utgjorde i 2020 totalt 4469 kg.

Oppdrettsselskapene MOWI og SalMar hjalp til med innhenting av storsekker fra deponiene. Kystvaktas NF Njord transporterte over 1000 m³ med marint avfall fra Mausund til kai i Trondheim, hvor Ragn-Sells fraktet avfallet videre til Statkraft Varme.

In The Same Boat

I løpet av sesongen 2020 har frivillige fra In The Same Boat (ITSB) hentet inn omtrent 400 tonn plast fra Norges strender fra rundt 750 aksjoner over en total strekning på 700 kilometer. I tillegg til ryddeaksjoner med eget mannskap i utilgjengelige områder har de bidratt med logistikk for andre aktører og lokale frivillige.

I løpet av 2020 har ITSJ styrket egen infrastruktur med flere nye landgangsfartøy, rekruttering av flere skippere og etablering av nye team flere steder langs kysten. De har også lagt store ressurser i å kartlegge og få enda bedre oversikt over hva som gjenstår å rydde i de områdene av kysten som har hatt lav aktivitet.

ITSB opplever 2020 som samarbeidets år, og er glade for å ha ryddet, om ikke skulder ved skulder, så side om side med trygg korona-avstand, med andre aktører og hav-entusiaster langs hele Norges kyst.

Rusken

Rusken er Oslo kommunes initiativ for en ren og ryddig by, siden 1976. Gjennom holdningsskapende arbeid og ryddeaksjoner engasjerer Rusken ca. 300 000 innbyggere i Oslo hvert år. Rusken har en rekke ryddeaksjoner som samler lokalbefolkningen, lokale miljøforum og Oslo kommune.

Plastrusken langs Alnaelva

Plastrusken er en årlig aksjon for å bevisstgjøre Oslos befolkning om hvor mye plast som havner i elvene våre og på sikt renner ut i fjorden og havet. Plastrusken i Alnaelva er en utvidelse av Plastrusken i Akerselva, og ble gjennomført for første gang i 2020. Sammen med flere samarbeidspartnere og frivillige ble det samlet opp cirka 428 kg avfall fra Alnaelva, hvorav 20 kg var plast. Rapportene, bilder

og video fra Ruskens årlige Plastrusken-aksjoner kan du finne på våre nettsider. For året 2021 planlegger Rusken å utvide Plastrusken nok en gang til en ny elv i Oslo.

Før fuglene kommer

Resultatet av FFK 2020 ble preget av covid-19 og smittevernrestriksjonene. Enkelte ryddeaksjoner ble gjennomført i februar, men planlagte ryddeaksjoner som skulle gjennomføres i mars og april ble utsatt.

Grunnet vegetasjon var det ikke mulig å gjennomføre en rekke av de utsatte FFK-aksjonene på høsten i mange av områdene. Noen av FFK-avdelingene gjennomførte likevel enkelte planlagte ryddeaksjoner, men de fleste avdelingene utsatte arbeidet til 2021.

UTVALG AV GJENNOMFØRTE FFK RYDDEAKSJONER:

- Vassheimbukta på Jæren
- Lille Ekkerøy i Varangerfjorden
- Lyngør i Agder
- Sørfugløya og Røssholmen utenfor Tromsø
- Sørværet på Værøy
- Guridøyna og Smelvær i Askvoll kommune
- Nordre Nekkøya, Gåsøya og Sildekruna i Kinn kommune
- Oksebåsen, Hamnøya ved Giske
- Sørburøy utenfor Frøya
- Holmer i Drøbaksundet
- Fuglereservater mellom Hellesøy og Glæsvær i Øygarden utenfor Bergen
- Kalandsvika naturreservat i Bergen
- Holmer og skjær i Færder kommune
- Fuglereservater i Ytre Hvaler Nasjonalpark og Øra Naturreservat

Før fuglene kommer gjennomføres med tilskudd fra Miljødirektoratet.

Oversikt over alle FFK-aktørene finnes i appendiks 2.

Oppdretternes Miljøservice

Oppdretternes Miljøservice har hatt sin ryddesesong april og oktober i 2020. I tillegg ga de sommerjobber til 50 ungdommer i sommermånedene juni til august, fordelt på Nærøysund kommune og Leka Kommune. Seks personer har ryddet i løpet av vår- og høstsesongen.

I samarbeid med Salt og Handelens Miljøfond med Rydd Norge Trøndelag har de prioritert et utvalgt område i Nærøysund Kommune.

Oppdretternes Miljøservice har også bidratt på andre fronter. De har sørget for ryddeutstyr og transport slik at skoleklasser kunne gjennomføre strandryddedager, og hentet avfall som privatpersoner samlet inn.

Oppdrettenes Miljøservice har som mål å gjennomføre ryddearbeidet på en effektiv måte. Dette har de lyktes med i 2020, etter å ha samlet inn 800 liter spillolje og 995 kubikk med annet avfall med samlet vekt på 87 420 kg.

Foto: House of Ikigai

Beredskap mot marin forsøpling

Hvis vi skal lykkes i arbeidet mot marin forsøpling, er det også behov for koordinert beredskap mot akutte hendelser. Beredskapen må inkludere både varslingsrutiner og responsrutiner.

I 2020 ble betydningen av beredskap godt belyst da store områder langs kysten i Sør-Norge ble rammet av et plastpelletsutslipp. Utslippet rammet våren 2020, og takket være årvåke og handlekraftige frivillige og ideelle aktører kom en koordinert respons raskt i gang. Senere i 2020 dokumenterte aktørene i Oslofjorden også et stort utslipp av parafinvoks på avveie.

Bakgrunn:

22. februar kom et lasteskip ut for svært dårlig vær i Nordsjøen. Det ble slått hull på en container og 13 tonn plastpellet lekket ut. Første publikumsmelding om pellet i Oslofjorden kom fra Hankøundet 16. mars, tett fulgt av flere meldinger.

Østfoldkysten ble hardest berørt, men påslagsområdet strekker seg fra Bohuslän i Sverige til de nordlige delene av Agder i Norge. I månedene som fulgte ble det lagt inn mye innsats i rydding og kilde-sporing. 29. april ble koblingen til containerulykken kjent, og en statlig aksjon ble iverksatt. Aksjonen ble ledet av Kystverket og med Oslofjordens Friluftsråd som koordinator for oppryddingen. Plastpelletene preger fremdeles Oslofjorden og vil gjøre det i lang tid fremover, men 2020 har bragt lærdom i viktigheten av en umiddelbar, koordinert og storstilt ryddeinnsats. Hold Norge Rent takker alle involverte i oppryddingen.

Ved årsslutt var det:

- ryddet ca. 200 lokaliteter
- ryddet 4 000 kg pellet
- ryddet 8 000 kg marint avfall
- lagt inn ca. 10 000 arbeidstimer til opprydding

3.6 Avfallsbransjen

Ryddeaksjonen er ikke over før avfallet er håndtert! Avfallsbransjen spiller en sentral rolle i arbeidet med ryddeaksjoner og sørger for en god flyt mellom alle aktører. De videreformidler viktig kommunikasjon om hvor og hvordan avfallet skal leveres og hvilke ordninger som er tilgjengelig for aktørene som skal levere marint avfall 1.

Flere avfallsselskap får også støtte av Miljødirektoratet til å hjelpe med gratis transport eller henting av marint avfall og drive arbeid med egne ryddeaksjoner.

UNDER PRESENTERER ET UTVALG FRA AVFALLSBRANSJEN SINE RYDDERESULTATER FRA 2020:

Clean up Lofoten

Gjennom prosjektet Clean Up Lofoten (CUL) er Lofoten Avfallsselskap IKS engasjert i eierløst marint avfall, både gjennom opprydding og forebygging. 2020 er den 10. ryddesesong hvor CUL tilrettelegger for at frivillige kan rydde og levere avfallet gratis, og samtidig bidra til folkeforskning. Dette tallmaterialet er grunnlaget for forebygging og for Lofotanalysen (utført av SALT) som viser at rydding hjelper. De siste årene har CUL også hatt rydding på utilgjengelige steder med RIB. I 2020 er det blitt samlet inn 39,6 tonn marint avfall, ryddet 130 km av kystlinjen, sammen med 1 054 ryddere som har deltatt på 166 ryddeaksjoner. Siden oppstarten for 10 år siden er 318 tonn fjernet fra Lofotens kystlinje. En fullstendig oversikt over tiltakene som er utført kan du finne på Clean Up Lofoten sine nettsider. CUL dekker kommunene Moskenes, Flakstad, Vestvågøy og Vågan.

Reno-Vest

I Vesterålen har det gått imponerende bra i 2020 med tanke på den frivillige innsatsen for å rydde strender/fjæreområder. Reno-Vest har fått inn totalt 51,6 tonn eierløst marint avfall mot 54,2 tonn i 2019. Dette utgjør altså 95 % av det beste ryddeåret til Reno-Vest, og det er utrolig bra, pandemi tatt i betraktning.

De fleste bruker den digitale løsningen Rydde for å registrere aksjoner. Det har vært 214 registrerte ryddeaksjoner og mange har registrert hva det eierløse marine avfallet består av. Både lag/foreninger, skoleklasser i små grupper og enkeltpersoner er ivrige strandryddere. Reno-Vest fikk også god hjelp fra In The Same Boat.

Reno-Vest er stolte av å være blant landets aller ivrigste strandryddere, år etter år, og også i korona-året 2020! Reno-Vest gjør sitt beste for å bidra til den nasjonale dugnaden for søppelfri kystnatur!

Iris Salten: Aksjon Reine Strender

Til tross for et annerledes år i 2020 har folk i Salten holdt avstand og ryddet. Kick off for ryddeåret i april ble avlyst, men informasjonen om Aksjon Reine Strender har blitt kommunisert i alle kanaler, og skapt engasjement. Aksjonen har i 10-årsjubileum, og Salten er enormt stolte over innsatsen som er lagt ned for å rydde marint avfall i disse årene.

I 2020 ble det meldt inn 307 aksjoner, 500 – 900 områder er ryddet, ca. 3 000 personer har deltatt og har totalt ryddet 68 832 kg avfall. Iris har sikret koordinering, tilrettelegging og informasjonsspredning. I tillegg til rydding har arbeidet bidratt til økt kunnskap om marin forsøpling gjennom blant annet elevprosjekter og undervisningsopplegg.

Engasjementet i Salten har vært stort. Det har blitt gjennomført frivillige aksjoner i samtlige av de ni kommunene. I 2020 ble ekteparet Eva Haugsnes og Nils Thommesen fra Bliksvær kåret til «Årets strandrydder». De har ryddet 200 sekker med avfall denne sesongen, men de siste 17 årene har de ryddet hele 5 vogntoglass med marint avfall!

3.7 Refusjonsordningen

Refusjonsordningen for eierløst marint avfall finansieres av Miljødirektoratet og administreres av Hold Norge Rent.

Refusjonsordningen har som mål å stimulere til økt rydding av marin forsøpling i Norge gjennom å sikre at aktører som bidrar til frivillig opprydding ikke belastes med utgifter til transport og behandling av avfallet. Ordningen gjelder avfall som er samlet inn i tilknytting til frivillige ryddeaksjoner som har gitt utgifter til transport eller behandling av marint avfall, eller utgifter til transport av frivillige til og fra ryddeaksjoner. Ordningen gjelder også for opprydding langs vassdrag og innsjøer.

I 2020 ble det utviklet et nytt søknadsskjema integrert i Rydde. Alle som oppfyller ordningens kriterier, inkludert offentlige aktører som kommuner og avfallsselskaper, kan søke om refusjon innenfor søknads-perioden 1. september – 15. november.

I 2020 mottok Hold Norge Rent søknader fra 45 aktører og alle ble innvilget. Det ble søkt refusjon for kr 2 380 299 og i alt ble det utbetalt kr 2 369 791,01 i refusjon. Totalt ble det samlet inn over 730 tonn avfall i forbindelse med ordningen.

År	Omsøkt	Refundert	Søkere	Innvilget	Tonn	Kost/kg
2018	3 000 000	2 860 000	63	59	680	4,20 kr
2019	3 810 633	2 311 236	50	49	820	2,82 kr
2020	2 380 299	2 369 291	45	45	730	3,24 kr

Tabell 3: Oversikt refusjonsutbetalinger 2018–2020

Foto: Hold Norge Rent

3.8 NORCE rapport: Samskaping i tiltak mot marin plastforsøpling⁴

Stort folkelig engasjementet og antallet involverte aktører i både offentlig, frivillig og privat sektor gjør samskapingen i oppryddingen av marin plastforsøpling kompleks, ifølge rapporten fra NORCE. Rapporten bygger på deltakende observasjon, kvalitative intervjuer og dialog med ulike aktører i oppryddingsarbeidet mellom 2016 og 2020, med særlig vekt på Raet nasjonalpark.

Forskningen viser betydelige utfordringer knyttet til koordinering mellom aktører, og kompleksitet i ansvarsområder og lovverk. «Det er i praksis vanskelig å følge opp prinsippet i lovverket om at forurenser betaler; mens mangel på kunnskap om vernesoner har ført til at uerfarne men velmenende frivillige har blitt politianmeldt for å rydde», skriver seniorforsker Eugene Guribye.

Statsforvalteren har det formelle ansvaret for koordinering, uten nødvendigvis ekstra midler til dette. Det varierer derfor sterkt hvordan man har tolket og fulgt opp. Ofte er det sårbare grasrotorganisasjoner med stor økonomisk uforutsigbarhet som utgjør det sentrale navet i lokalt ryddearbeid. En annen utfordring er transport og innlevering av avfallet. I Norge har dette blitt løst ulikt med varierende resultater. Storbritannia har etablert system der det offentlige står for rutinemessig henting av avfall fra frivillige. «Dette viser at det er behov for en helhetlig nasjonal strategi for marin plastforsøpling i Norge», ifølge Guribye.

NORCE foreslår et tydeligere skille mellom profesjonell rydding og et selvorganisert system lagt til rette for lokalsamfunnets engasjement i hverdagsrydding gjennom utplassering av ryddeutstyr, transportordninger, adoptivordninger og digital informasjonsflyt. Dette for å unngå et instrumentelt syn på frivilligheten og dermed kvele engasjementet.

Raet nasjonalpark. Foto: Jarle Kvam

4 Rapport fra NORCE «Samskaping i tiltak mot marin plastforsøpling», Eugene Guribye 2020

Foto: Andreas Bastian Nordberg / Manus

4 Ryddestatistikk for 2020

Et viktig mål for Hold Norge Rent er å oppnå regelmessig og langsiktig opprydning av forsøpling. Det er derfor et mål å motivere de frivillige til å rydde. Et like viktig mål er å oppfordre frivillige til å registrere aksjoner og funn i Rydde. Funnregistreringen i Rydde gir oss muligheten til å si noe om mengde og type avfall, hvor det befinner seg, indikasjoner på kilder og årsaker til forsøpling, samt endring over tid/tilsig av forsøpling. HNR legger stor vekt på å sikre best mulig statistikk som grunnlag for kunnskapen om forsøpling i Norge, til bruk av både frivillige, myndigheter, forskere, kommuner, næringslivet, media m.fl.

I dette kapitlet presenterer vi alle relevante data som er samlet inn og registrert ved bruk av Rydde i løpet av ryddeåret 2020. HNRs tidligere løsning, Ryddeportalen, ble erstattet av Rydde våren 2020, og har flere nye og forbedrede funksjoner. Senere i rapporten presenteres også tall fra andre aktører.

4.1 Datagrunnlag og metode

Registreringsprotokollen i Rydde er basert på den internasjonale registreringsprotokollen til Ocean Conservancy, og tilpasset norske forhold⁵. I forbindelse med overgangen fra Ryddeportalen til Rydde, ble også registreringsprotokollen oppdatert og utvidet. For å kunne sikre best mulig statistikk er det viktig å få en bred og helhetlig oversikt over søppelet som de frivillige plukker, og de frivillige blir derfor bedt om å registrere overordnede data kalt nøkkeltall. Disse nøkkeltallene er antall deltagere, antall timer brukt, antall meter rydder og antall kg ryddet. I tillegg blir deltagerne oppfordret til å registrere sine funn fordelt på 66 ulike funnkategorier.

Analysen i 2020 bygger på registrerte data etter prinsipper som blir beskrevet i kommende avsnitt. Disse dataene er registrert i Rydde av frivillige ryddere, semi-profesjonelle og profesjonelle aktører. Aksjoner som registreres i Rydde blir kvalitetssikret månedlig. Alle aksjoner blir gjennomgått og luket ut for usannsynlige og ikke-sammenhengende verdier. Tallene som presenteres i kapitlet er aksjoner som er gjennomført fra 1. januar 2020 – 1. desember 2020.

Nøkkeltall

De frivillige blir bedt om å registrere antall deltagere som deltok på aksjonen. Dette er viktige tall som sier noe om ressursbruk, engasjementet og deltagelse. Det er ikke alltid antall deltagere blir registrert. På slike aksjoner blir det benyttet et snitt av antall deltagere per aksjon, basert på tilgjengelige data fra samme år.

Antall timer brukt gir oss et annet innsyn i ressursbruken hos de frivillige. Det er mulig å registrere antall timer brukt per aksjon via Rydde, men i 2020 var ikke dette obligatorisk. På bakgrunn av dette er det få aksjoner med registrert timebruk, og antall timeverk er derfor kalkulert på bakgrunn av en gjennomsnittsberegning av aksjoner som faktisk har oppgitt timeverk. For å validere gjennomsnittsberegningen er den sammenlignet med tallene fra Rydderapporten fra tidligere år (2018, 2019)⁶. I løpet av 2021 blir det obligatorisk å melde inn tidsbruk, og mer presise data kan derfor forhåpentligvis presenteres i neste års rapport.

Antall kg ryddet er obligatorisk å melde inn når aksjonen er gjennomført i Rydde. Her er det to måter å melde dette inn: enten ved å oppgi antall kg direkte, eller registrere antall sekker, som konverteres til antall kg. I Rydde er en full sekk ryddet = 10 kg. Alle registreringer med usannsynlige mengder, sammenlignet med antall frivillige, tidsbruk og antall meter, blir luket ut eller nedskalert.

En forbedring i Rydde er at meter ryddet nå beregnes ut ifra en geometrisk vektet polygonfunksjon i kartløsningen som ligger i verktøyet. Det gjør det enklere for de frivillige å registrere hvor mange meter som ble ryddet. Tidligere ble dette estimert av de frivillige selv, noe som i høyere grad kan ha ført til feilkilder.

I tillegg til nøkkeldata presentert, kan de frivillige registrere hva de finner. I denne rapporten presenteres funn etter antall gjenstander som er funnet innenfor hver kategori. På denne måten har for eksempel en bomullspinne og et dekk samme verdi, til tross for at både volum og vekt er forskjellig.

5 «Volunteer Ocean Trash Data File.» Ocean Conservancy, 2019.

6 [Strandydderapporten 2018](#) og [Rydderapporten 2019](#).

Ved å fremstille funn etter kg kan det føre til at de lettere, men likeså viktige gjenstander (slik som EPS) blir overskygget av de tyngre, og kan dermed gi et forskjøvet bilde av forsøplingsproblematikken. Beregning av mengde i antall er derfor basert på Ocean Conservancy-metoden, og representerer altså antall utslipp.

Feilkilder

Data som presenteres i denne rapporten er folkeforskningsdata. De frivillige legger ned en stor innsats, og det kan være vanskelig å unngå feil og mangelfulle registreringer.

Rydde ble lansert i 2020 og inneholdt en ny registreringsløsning. Alle nye løsninger har sine feil, og Hold Norge Rent og Senter for oljevern og marint miljø har arbeidet kontinuerlig med å videreutvikle verktøyet og legge til rette for at det skal være så

brukervennlig som mulig for de frivillige. Både feil i verktøyet og feil gjort av de frivillige som måtte tilpasse seg et nytt verktøy kan ha ført med seg feilregistreringer.

Slik som beskrevet i avsnittet over blir all data i Rydde korrigert for feil – og dobbeltregistreringer. Men selv med grundig gjennomgang kan det ikke garanteres at det ikke eksisterer feilregistreringer i materialet. Derimot er alle tall basert på flere tusen uavhengige registreringer, og dette gjør at statistikken presentert likevel er sannsynlig. Folkeforskning er fremdeles den største kilden til kunnskap omkring forsøpling i Norge.

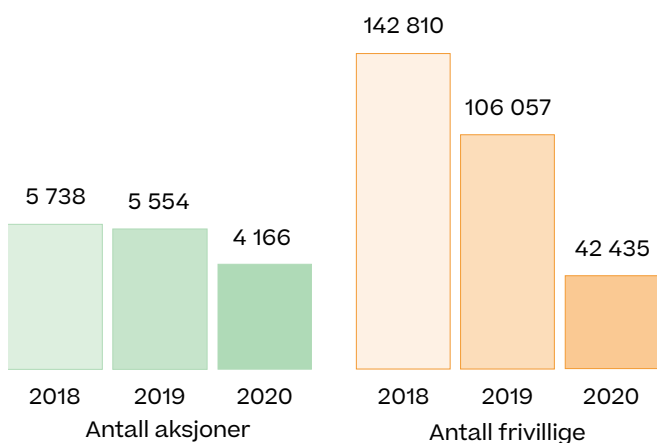
Senter for oljevern og marint miljø og Hold Norge Rent lanserte Rydde som app i august 2020. Ordfører i Oslo Marianne Borgen og Klima- og miljøminister Sveinung Rotevatn får opplæring i det nye verktøyet. Foto: Hold Norge Rent

4.2 Nøkkeltall

Som beskrevet i 4.1, består nøkkeltall av antall aksjoner, antall frivillige, antall kg og antall meter ryddet. Her presenteres disse nøkkeltallene nærmere.

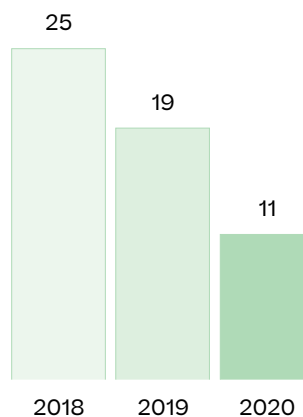
Nasjonale nøkkeltall: antall aksjoner og deltagere

Når vi ser på de nasjonale tallene over aksjoner og frivillige er det ingen stor overraskelse at det har vært en generell nedgang i aktiviteten (figur 4). Pandemien i 2020 har gitt oss et annerledes år som har endret på det meste av vår hverdag. Men det er interessant og gledelig å se at antall aksjoner ikke har noen kraftig reduksjon fra 2019 likevel; kun en 25 % nedgang i antall registrerte aksjoner. Dette viser at miljøengasjementet fremdeles står sterkt i en vanskelig tid!

Figur 4: Oversikt over antall aksjoner og frivillige i 2018-2020

En stor reduksjon kan man derimot se i antall frivillige som har deltatt på dugnaden i 2020 (figur 5). Sammenligner vi tallene fra 2020 med 2019, kan vi se at det er en reduksjon på 47 % når det gjelder antall frivillige per aksjon. En av hovedårsakene til dette er nok at de frivillige har fulgt de nasjonale smitteverntiltak, og HNRs guide til trygg rydding og vært færre som deltar pr aksjon. HNR har mål om å opprettholde et jevnt aktivitetsnivå og er svært glade for at så mange frivillige gjorde en så stor jobb i 2020, til tross for pandemi.

Frivillige per aksjon

	2018	2019	2020	Endring siste år
Frivillige per aksjon	25	19	10	-47 %

Figur 5: Frivillige per aksjon i 2018-2020

Å rydde en strand eller andre forsøplede områder er noe som engasjerer mange. Ved å gå dypere inn på antall frivillige som deltok i kampen mot forsøpling i 2020, kan vi tydelig se et bredt spekter av ulike aktører. På topplisten (tabell 4) finner vi både organisasjoner, foreninger, familier, bedrifter og skoler/barnehager. Av årets 4 166 aksjoner, er det 20 % av aksjonene som er arrangert av familier, enkeltpersoner og skoler og barnehager, og viser at folkeinitiativet er stort! HNRs filosofi handler om at ingen kan gjøre alt, men alle kan gjøre litt. Det er derfor så gledelig å se at det er engasjement i alle ledd.

Type rydder	Antall aksjoner	Prosentvis fordeling
1 Organisasjon	570	14 %
2 Forening eller lag	335	8 %
3 Familie	312	7 %
4 Bedrift	293	7 %
5 Skole og barnehage	285	7 %
6 Enkeltpersoner	243	6 %
7 Annet	166	4 %
8 Idrettslag	92	2 %
9 Kommune	53	1 %
10 Dykker	46	1 %

Tabell 4: oversikt over type ryddere i 2020.

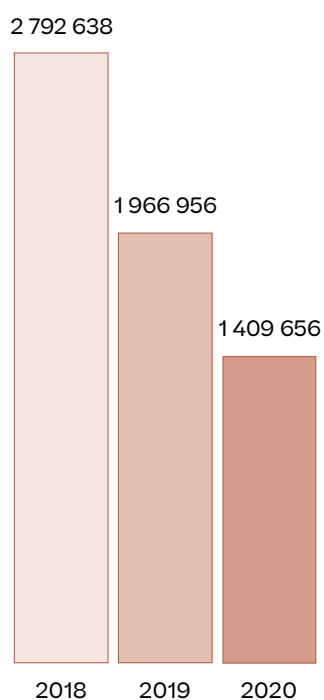
Det er viktig å understreke at disse nøkkeltallene er indikasjoner på omfanget av frivillig opprydding i Norge i 2020. Det ryddes langt mer enn det som registreres i Rydde.

Med tilskudd fra Klima- og miljødepartementet gjennomførte HNR derfor en spørreundersøkelse i januar 2021. Målet var å undersøke omfanget av frivillig opprydding i 2020 i forhold til hva som ble registrert i Rydde i 2020. Resultatet viser at hele 15 % av Norges befolkning deltok i en eller annen form for opprydding i løpet av 2020, men kun et sted mellom 4 og 10 % av disse små og store aksjonene ble registrert i Rydde. Det er derfor rimelig å anta at langt flere har ryddet i løpet av 2020 enn tallene i denne rapporten tilsier.

Det er et mål for Senter for oljevern og marint miljø og HNR å øke andelen frivillige som benytter Rydde, og løpet av 2021 lanseres derfor en lavterskelfunksjon for registrering, som forhåpentligvis vil senke terskelen for å bidra til folkeforskningen.

Nasjonale nøkkeltall – antall kg samlet, timeverk og meter ryddet

Et annet nøkkeltall som viser en noe mindre nedgang enn forventet er antall kg ryddet.

Figur 6: antall kg ryddet per år.

Ser vi både på figur 6 og tabell 5, kan vi se at nedgangen kun har vært på 28 %, i tråd med nedgangen av antall aksjoner. Det forteller oss også at de frivillige har ryddet flere kg per person, enn de gjorde i både 2018 og 2019.

Resultat	2018	2019	2020	Endring
Timer	263 482	99 042	42 435	-57 %
Kg	2 792 638	1 966 956	1 409 656	-28 %
Meter	7 962 977	4 570 968	7 923 863	+42 %

Tabell 5: Nøkkeltall for 2018, 2019 og 2020

I 2020 var det en nedgang i antall timer brukt på 57 %, sammenlignet med 2019. Som presentert i 4.1, er antall timer et estimat basert på antall frivillige, og at hver frivillig har brukt én time på rydding. Derfor er antall frivillige og antall timer brukt likt. Dette er blitt gjort fordi for få frivillige registrerer antall timer brukt til at det gir et representativt tall.

Det siste nøkkeltallet er antall meter ryddet, og her er det overraskende nok en økning på 42 % sammenlignet med tallene fra 2019! Den mest sannsynlige forklaringen på dette, er den nye polygonfunksjonen som ligger i Rydde, slik som beskrevet i datagrunnlaget over.

Nøkkeltall fylkesvis

Her presenteres følgende nøkkeldata med den nye fylkesinndelingen. Siden Norges gamle fylkesinndeling ble benyttet i Rydderapporten for 2019, gjør vi ingen direkte sammenligning av fylkesdata i årets rapport. Sammenligningen vil igjen fremstilles i Rydderapporten for 2021.

Figur 7 viser at opp imot ¼ av alle aksjoner gjennomført i 2020 har funnet sted i Nordland, mens det er i Rogaland flest frivillige har deltatt.

Fylker	Antall aksjoner
Nordland	1 010
Vestland	686
Viken	593
Rogaland	460
Vestfold og Telemark	314
Møre og Romsdal	284
Troms og Finnmark	258
Agder	188
Trøndelag	137
Innlandet	125
Oslo	87

Figur 7: Antall aksjoner pr fylke i 2020

Forskjellene mellom fylkene gjenspeiler blant annet fylkenes ulike forutsetninger og rammebetingelser. Fylker med et høyt gjennomsnitt i antall frivillige har gjerne aktører som mobiliserer og tilrettelegger for ryddeaksjoner.

Det er ryddet flest antall kg i fylkene langs kysten med Nordland i tet, tett etterfulgt av Vestland og Møre og Romsdal (tabell 7).

Fylker	Antall frivillige	Frivillige per aksjon
Rogaland	7 469	16
Innlandet	6 255	51
Møre og Romsdal	5 696	20
Viken	4 746	8
Oslo	4 172	48
Troms og Finnmark	3 620	14
Nordland	3 193	3
Vestland	2 301	3
Trøndelag	2 250	16
Vestfold og Telemark	1 380	4
Agder	1 353	7

Tabell 6: Antall frivillige og antall frivillige per aksjon i fylkene

Fylker	Antall kg	Antall timeverk	Antall meter
Nordland	311 204	3 193	1 350 278
Vestland	275 572	2 301	1 563 523
Møre og Romsdal	230 771	5 696	301 694
Rogaland	145 912	7 469	646 056
Troms og Finnmark	145 036	3 620	981 388
Viken	115 930	4 746	676 740
Agder	70 781	1 353	471 808
Vestfold og Telemark	42 550	1 380	351 941
Trøndelag	34 652	2 250	1 462 223
Innlandet	22 057	6 255	76 255
Oslo	15 191	4 172	41 948

Tabell 7: Oversikt over timer, vekt og meter ryddet fylkesvis i 2020

Nøkkeltall for innlandsaksjoner

Innlandsaksjoner er aksjoner som finner sted langs vassdrag og innsjøer, langs veier, i skogen og på fjellet. Disse ryddeaksjonene gir oss viktig kunnskap om norske forsøplingsproblemer og potensielle norske kilder til marin forsøpling. Det er også interessant å sammenligne forsøplingssituasjonen i innlandet med situasjonen langs kysten for å se nærmere på likheter og ulikheter.

Funnene for innlandsaksjoner presenteres i neste kapittel. HNR gjennomfører også et kartleggingsprogram langs vassdrag og innsjøer som publiseres i løpet av våren 2021, men topp fem presenteres senere i rapporten.

	2019	2020	Endring
Antall ryddeaksjoner	758	412	-46%
Antall frivillige	24 000	5 035	-79%
Antall kg	173 813	51 506	-70%

Tabell 8: Nøkkeltall fra innlandsaksjoner i 2019 og 2020

Nøkkeltallene for innlandsaksjonene viser en stor nedgang i aktiviteten i 2020 (tabell 8). Dette skyldes blant annet at svært få av årets ryddeaksjoner i innlandet ble lagt inn i Rydde. Frivillige i innlandet tok ikke i bruk Rydde grunnet mangler i verktøyet.

Kun 10 % av ryddeaksjonene som er lagt inn i Rydde i 2020 fant sted i innlandet. Resten fant sted langs kysten. Dette er ikke nytt, og det skyldes både manglende fokus på opprydding i innlandet og utfordringer knyttet til finansiering.

HNR ønsker økt fokus på opprydding i innlandet i årene som kommer både grunnet behov for opprydding og fordi det trengs kunnskap om forsøplingen på land for å stoppe tilsiget av forsøpling til havet.

Nøkkeltall for dykkeraksjoner

Flere rapporter viser at mye av det som havner i havet synker til havbunnen. SINTEF leverte i 2017 en rapport til Miljødirektoratet som viste at 94 % av all mikroplast som havner i havet havner på havbunnen, og vi kan anta at det samme gjelder makroplast⁷. Tyngre gjenstander av andre materialer synker naturligvis til bunns. Derfor har havbunnen blitt en oppsamlingsplass etter flere tiår med forsøpling, og er viktig å rydde opp. Men denne oppgaven er både krevende og forutsetter spesialkompetanse, både for gjennomføring av aksjonen, men også for å unngå å gjøre ødeleggelser på havbunnen⁸.

I Norge har vi flere engasjerte og aktive dykkerklubber. Vi håper enda flere tar i bruk Rydde i årene som kommer, slik at vi får samlet mer data og kan øke kunnskapen vi har om forsøpling under vann.

I 2020 har aktiviteten vært høy, og det ble gjennomført tilnærmet like mange aksjoner som i 2019 (tabell 9). Både antall frivillige og antall kg har også holdt seg stabilt. I kapittel 3.4 ble det frivillige initiativet «Vi rydder dekk» presentert, og dette kan være med på å forklare at vi ikke har noen nedgang i antall dykkeraksjoner for 2020.

Om vi ser på antall kg per frivillig er dette absolutt høyest når det gjelder dykkeraksjoner. Slike aksjoner krever som sagt profesjonell gjennomføring av erfarne dykkere, og mange av gjenstandene som ryddes er tunge, slik som metallgjenstander og dekk. Dette kommer tydelig frem i presentasjon av topp ti undervannsfunn i kommende delkapittel.

	2019	2020
Antall aksjoner	132	130
Antall frivillige	2 222	2 079
Antall kg	167 983	128 973

Tabell 9: Nøkkeltall for dykkeraksjoner for 2019 og 2020

7 SINTEF rapport «Microplastic in global and Norwegian marine environments: Distributions, degradation mechanisms and transport», Booth et al., 2017

8 SALT rapport publisert i Science of The Total Environment, «Basic principles for development and implementation of plastic clean-up technologies: What can we learn from fisheries management?», Falk-Andersson et al., 2020

4.3 Årets funn

Noe av det viktigste Rydderapporten tar for seg hvert år er hva de frivillige faktisk rydder opp. Topplistene viser hvilke kategorier av forsøpling som, i antall, forekommer mest i det innsamlede avfallet. Ved å sammenligne dette over tid, kan vi få et innblikk i hvordan forsøplingssituasjonen i Norge endrer seg, i tillegg er topplistene viktige for å identifisere kilder og årsaker, og videre igangsette handlingsplaner og tiltak mot forsøpling.

Topp 10 funn Nasjonal

I 2020 ble det registrert nærmere en halv million unike funn (427 655) gjennom Rydde, som gir et snitt på 102 enheter per aksjon. Topp ti-listen i tabell 10 nedenfor representerer 67 % av alle funn. I 2020 som 2019 finner vi mange gjengangere på topp 10-listen, med både tau, uidentifiserbare plastbiter, armeringsfibre og EPS på topp fem. Det at uidentifiserbare plastbiter endelig er borte fra førsteplass kan tyde på at vi har fått mer detaljert registrering med flere kategorier i Rydde. Når det gjelder tau er hele 80 % av disse registreringene tau under 50 cm, noe som er verdt å merke seg.

Tauavkapp står for en stor andel av den totale forsøplingen, og utgjør fremdeles et alvorlig forsøplingsproblem i Norge. Uidentifiserbare plastbiter havner i 2020 som nr. to, og det er fremdeles et behov for å få mer kunnskap om denne kategorien. Plast kan være vanskelig å identifisere, og dermed havner mye i denne kategorien. På topp 5 finner vi også plastpellets, som ikke har vært på topplisten tidligere år. Dette skyldes det stor pelletsutslippet våren 2020, som beskrives i [kapittel 3.5](#).

I 2020 som i 2019 finner vi også flere kategorier av forbrukeravfall, både plastflasker, lokk og korker og matemballasje. Material- og kildefordelingen presenteres senere i kapitlet.

I 2020 er det 66 ulike funnkategorier i Rydde, og disse oppdateres etter behov. Covid-19 har endret våre vaner. Det er mer engangsplast i produksjon og munnbind dukker nå opp som et miljøproblem⁹.

Topp 10 funn nasjonalt				Topp 10 funn nasjonalt			
		Antall	Prosentvis fordeling			Antall	Prosentvis fordeling
1	Tau	52 236	12,2 %	6	Plastflasker	21 573	5,0 %
2	Uidentifiserbare plastbiter	41 830	9,8 %	7	Lokk og korker	18 256	4,3 %
3	Plastpellets	40 440	9,5 %	8	Bøyer og flottører	17 134	4,0 %
4	Armeringsfibre	37 924	8,9 %	9	Matemballasje	14 605	3,4 %
5	EPS (isopor) over 5 cm	26 502	6,2 %	10	Sprengkabler	14 457	3,4 %

Tabell 10: Topp 10 funn nasjonalt i 2020

9 Ocean Conservancy rapport, «Pandemic Pollution – The Rising Tide of Plastic», 2021

I 2021 er munnbind inkludert som kategori i Rydde, og det blir spennende å se om et år med pandemi vil gjøre utslag på neste års nasjonale topp ti.

Topp 10 funn innlandsaksjoner

I 2020 ble det registrert 38 238 enheter på innlandsaksjoner og topp ti representerer 56 % av disse funnene.

På toppen av listen har vi de samme funnkategorier som lå der i fjor, men med ulik rekkefølge. EPS, uidentifiserbare plastbiter og sigrettsneiper fortsetter å dominere. Men det er ikke mange enheter som skiller de ulike kategoriene på topp ti listen. EPS utgjør 10 % av alle funn fra innlandsaksjoner, noe som er rett over gjennomsnittet på landsbasis. Omtrent halvparten av funnkategoriene er i år nykommere, deriblant godteri- og snacksemballasje, biomedier, tau og våtservietter.

Sammenligner vi funnene fra innlandsforsøplingen med funnene nasjonalt finner vi noen forskjeller. Forbrukerrelatert forsøpling er mer dominerende, med seks av ti funnkategorier som faller innenfor denne kildekategorien. En tenkelig forklaring på at

f.eks. matemballasje og godteri- og snacksemballasje dominerer innlandsforsøplingen, er at tynn plast fra disse kategoriene kan ha blitt slitt mer ned i det marine miljøet enn på land, og har derfor større sjanse for å bli identifisert når den ryddes før den havner i havet.

Som presentert i delkapittelet over ble det gjennomført 412 innlandsaksjoner i 2020, det gir et snitt på 92 enheter per aksjon. Men siden det var så få innlandsaksjoner i 2020 er datagrunnlaget for lite til å si noe om ulikheter i mengde og konsentrasjon av avfall mellom kyst og innland. HNR ønsker å øke fokuset på innlandsforsøpling, og disse tallene understreker at det er behov for større grunnlag og mer kunnskap.

Topp 10 funn innland				Topp 10 funn innland			
		Antall	Prosentvis fordeling			Antall	Prosentvis fordeling
1	EPS (isopor) over 5 cm	3 734	10 %	6	Lokk og korker	1 540	4 %
2	Uidentifiserbare plastbiter	3 267	9 %	7	Plastflasker	1 391	4 %
3	Sigarettsneiper	3 241	8 %	8	Biomedier/ rensfiltre	1 356	4 %
4	Matemballasje	2 456	6 %	9	Tau	1 146	3 %
5	Godteri- og snacksemballasje	2 059	5 %	10	Våtservietter	1 143	3 %

Tabell 11: Topp 10 funn innlandsaksjoner 2020

Topp 10 funn dykkeraksjoner

I 2020 ble det registrert 19 744 funn fra havbunnen langs norskekysten.

I år som i fjor havner fiskekroker på topp ti, ellers er det mange nye funnkategorier i år. De ulike dykkeraksjonene kan ofte ha ulikt fokus, f.eks. kan noen aksjoner konsentrere seg om fiskekroker, mens andre kan konsentrere seg om metallbokser eller dekk.

Generelt ser vi at det er mange tyngre gjenstander som dominerer på funnlista, mens de lettere kategoriene er fraværende.

En av årets nykommere er dekk som står for 6 % av alle funn, og dette er et resultat av initiativet "Vi rydder dekk". Tau har i år havnet på 7. plass, og 40 % av alle tau registrert er tau under 50 cm.

Topp 10 funn under vann

	Antall	Prosentvis fordeling	
1 Fiskekroker	7 145	36 %	
2 Metallbokser	4 021	20 %	
3 Fiskesnøre	2 245	11 %	
4 Dekk	1 108	6 %	
5 Glassflasker	846	4 %	

Antall Prosentvis fordeling

6 Plastflasker	667	3 %	
7 Tau	469	2 %	
8 Take-away emballasje	274	1 %	
9 Matemballasje	227	1 %	
10 Teiner	224	1 %	

Tabel 12: Topp 10 fra dykkeaksjoner, utgjør 85 % av alle funn under vann.

Topp 5 fylkesvis

I år som i fjor har vi valgt å ha med en oversikt over topp fem funn fylkesvis. Dette er for å kunne gi fylkene mer innsikt i sin egen forsøplingsproblematikk. Det gir også en mulighet for å se på geografiske forskjeller mellom fylker. Det er ikke slik at forsøplingssituasjonen er lik i hele Norge, og som tallene viser, er det behov for ulike tiltak og fokus i ulike deler av landet.

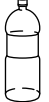

Men det må, i år som i fjor, understrekes at tallene er usikre. Som en kan se er det ofte toppkategoriene som står for største prosentandeler av funnene, men det er ikke mange prosent som skiller mellom de ulike kategoriene. Ved å sammenligne topplistene med andre år, kan man gi en høyere validering, men i 2019 ble de gamle fylkesinndelingene brukt, og derfor kan ikke alle fylker direkte sammenlignes i år.

Agder

Topp 5	Prosentvis fordeling
1	Plastpellets 72 %
2	Metallbokser 7 %
3	Uidentifiserbare plastbiter 1 %
4	Tau 1 %
5	EPS (isopor) over 5 cm 1 %

Tabell 13: Topp 5 Agder utgjør 8 % av nasjonale funn.

Innlandet

Topp 5	Prosentvis fordeling
1	Biomedier og rensfiltre 38 %
2	EPS (isopor) over 5 cm 14 %
3	Plastflasker 7 %
4	Engangsservice (bestikk, kopper, tallerkener) 3 %
5	Uidentifiserbare plastbiter 3 %

Tabell 14: Topp 5 innlandet utgjør 1 % av nasjonale funn.

Møre og Romsdal

Topp 5	Prosentvis fordeling
1	Tau* (40%) 22 %
2	Uidentifiserbare plastbiter 17 %
3	Armeringsfibtr 6 %
4	Lokk og korker 5 %
5	EPS (isopor) over 5 cm 5 %

Tabell 15: Topp 5 Møre og Romsdal utgjør 4,8 % av nasjonale funn.

Oslo

Topp 5		Prosentvis fordeling	
1	Sigarettsneiper	20 %	
2	Snusposer	19 %	
3	Uidentifiserbare plastbiter	11 %	
4	Godteri- og snacksemballasje	6 %	
5	EPS (isopor) over 5 cm	5 %	

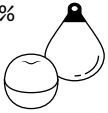

Tabell 16: Topp 5 Oslo utgjør 1,3 % av de nasjonale funn.

Rogaland

Topp 5		Prosentvis fordeling	
1	Armeringsfibre	31 %	
2	Tau* (83%)	8 %	
3	EPS (isopor) over 5 cm	8 %	
4	Uidentifiserbare plastbiter	7 %	
5	Sprengkabler	4 %	

Tabell 18: Topp 5 Rogaland, utgjør 27,5 % av nasjonale funn.

Nordland

Topp 5		Prosentvis fordeling	
1	Tau* (77%)	20 %	
2	Plastflasker	19 %	
3	Bøyer og flotører	11 %	
4	Uidentifiserte plastbiter	6 %	
5	EPS (isopor) over 5 cm	5 %	

Tabell 17: Topp 5 Nordland utgjør 40,4 % av nasjonale funn.

Hordaland

Topp 5		Prosentvis fordeling	
1	Uidentifiserbare plastbiter	15 %	
2	Tau* (61%)	11 %	
3	EPS (isopor) pver 5 cm	6 %	
4	Pakkeband	4 %	
5	Lokk og korker	4 %	

Tabell 19: Topp 5 Troms og Finnmark utgjør 3,7% av nasjonale funn.

Trøndelag

Topp 5		Prosentvis fordeling	
1	Matemballasje	8 %	
2	Metallbokser	8 %	
3	Tau* (61%)	6 %	
4	Godteri- og snacksemballasje	6 %	
5	Plastflasker	4 %	

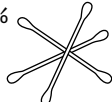
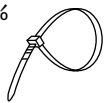
Tabell 20: Topp 5 Trøndelag utgjør 1,2 % av nasjonale funn.

Vestland

Topp 5		Prosentvis fordeling	
1	Sprengkabler	30 %	
2	Tau* (70%)	10 %	
3	Uidentifiserbare plastbiter	7 %	
4	Plastflasker	4 %	
5	EPS (isopor) over 5 cm	3 %	

Tabell 22: Topp 5 Vestland utgjør 4 % av nasjonale funn.

Vestfold og Telemark

Topp 5		Prosentvis fordeling	
1	Plastpellets	44 %	
2	EPS (isopor) over 5 cm	15 %	
3	Tau* (73%)	5 %	
4	Bomullspinner	9 %	
5	Strips	9 %	

Tabell 21: Topp 5 Vestfold og Telemark utgjør 1,6 % av nasjonale funn.

Viken

Topp 5		Prosentvis fordeling	
1	Uidentifiserbare plastbiter	26 %	
2	Bomullspinner	13 %	
3	Sigarettsneiper	12 %	
4	EPS (isopor) over 5 cm	5 %	
5	Lokk og korker	4 %	

Tabell 23: Topp 5 Viken utgjør 6,5 % av nasjonale funn.

4.4 Kilde- og materialfordeling

Materialfordelingen forteller oss hvilke materialer avfallet er laget av, mens kildefordelingen viser en prosentvis framstilling av mulige kilder, eller brukeropphav, til forsøpling. Analysen presentert er basert på funntallene fra Rydde. Metoden for å kategorisere funnene er lik som for 2018¹⁰.

Kildefordeling nasjonalt

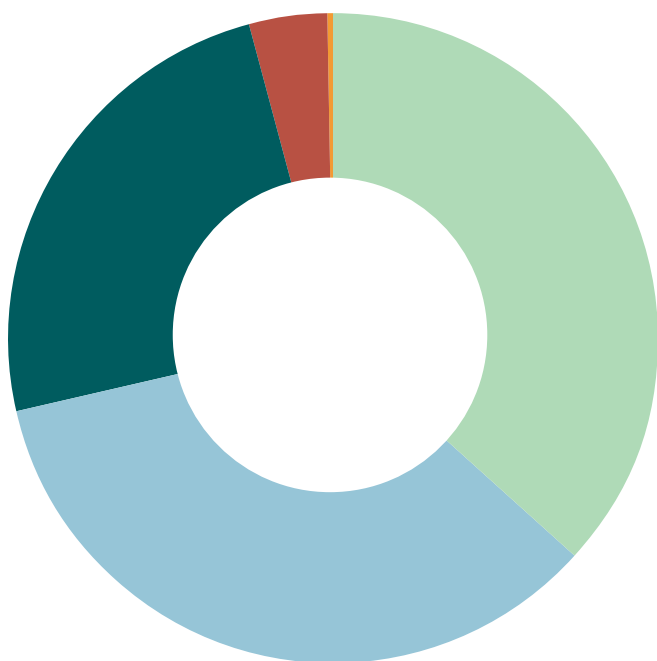
I 2020 som året før representerer kildefordelingen noen interessante funn (figur 8): Industri og Næringsvirksomhet ligger i 2020 på topp med 1/3 av alle funn. Avfallsandelen har økt med omtrent 10 % innenfor denne kategorien siden 2019. En av hovedårsakene er antall registrerte plastpellets, armeringsfibre og EPS som sammen står for totalt 73 % av alle funn innenfor denne kategorien.

Personlig Forbruk utgjør en stadig mindre andel sammenlignet med tidligere år. I 2018 stod kategorien for 46 % av kildene, i 2019 36,9 % og i 2020 er andelen på 29,3 % og forbigått av Industri

og Næringsvirksomhet. Funnkategoriene som dominerer her er plastflasker, lokk, korker og drikkeboksringer og matemballasje, i tillegg til sigerettsneiper. Disse fire kategoriene står for 53 % av alle funn innenfor personlig forbruk.

Kategorien *Annet* ligger vanligvis rundt 1 % men i år ser vi en større økning til 3,75 %. Årsaken til dette er at i Rydde er det flere kategorier som er innordnet denne kategorien enn før: deriblant uidentifiserte plastbiter som står for 85 % av alle funn.

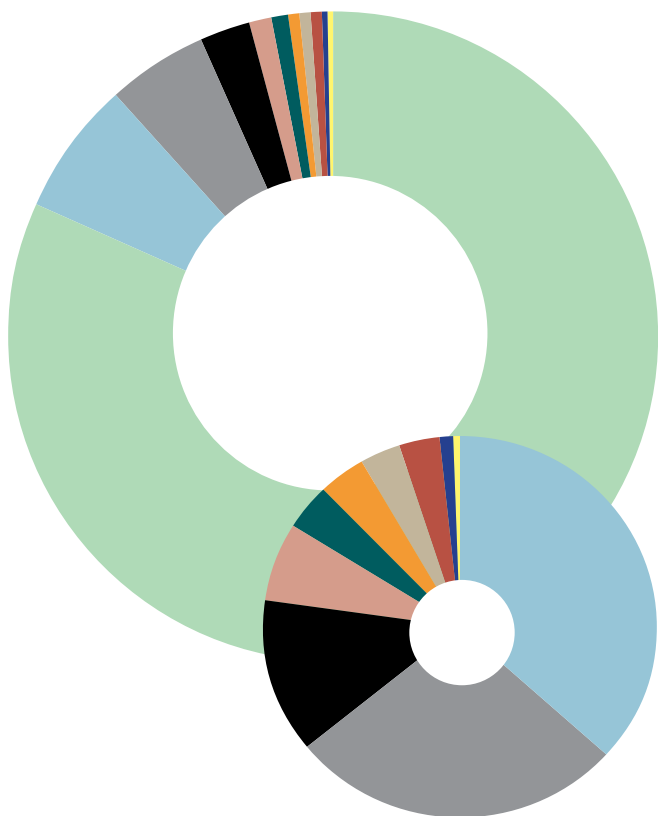
Samlet kan vi se, slik som i 2019, at forsøpling fra næringslivet står for rett over 50 % av forsøplingen. Personrelatert forsøpling fortsetter å synke og det er tydeligere enn noen gang at det er tre mer eller mindre, likestilte hovedkilder til forsøpling i Norge: 1) *Industri og næringsvirksomhet*, 2) *Personlig forbruk* og 3) *Fiskeri og havbruk*. Dette er viktig kunnskap som må ligge til grunn for utarbeidelse av nasjonale tiltak. Å kjenne til kilder og årsaker til forsøpling er grunnleggende for effektivt arbeid mot forsøpling. Mer om årsaker til forsøpling i [kapittel 8](#).

● INDUSTRI OG NÆRING	33,6 %
● PERSONLIG FORBRUK	29,3 %
● FISKERI OG HAVBRUK	21,8 %
● ANNET	11,5 %
● HYGIENE OG SANITÆR	3,8 %

Figur 8: Kildefordeling 2020

¹⁰ Strandrydderapporten 2018

Materialfordeling 2020

MATERIALE	ANTALL	PROSENTVIS FORDELING
● Plast	343 760	81,7 %
● EPS (isopor)	28 129	6,7 %
● Metall	21 055	5,0 %
● Annet	10 243	2,4 %
● Papir	5 165	1,2 %
● Glass	3 021	0,7 %
● Gummi	2 934	0,7 %
● Tekstil	2 458	0,6 %
● Trevirke	2 411	0,6 %
● Elektronikk	921	0,2 %
● Farlig avfall	410	0,1 %

Figur 9: Materialfordeling 2020

Materialfordeling nasjonalt

Materialfordelingen sier noe om hvilke materialer som er på avveie, og kan videre fortelle oss noe om konsekvensene forsøplingen har. Ulike materialer har ulik nedbrytningstid og kan påvirke naturen forskjellig.

2020 viser som andre år (både 2018 og 2019), at det er plast som dominerer, med hele 81,7 % av alle funn. På andreplass finner vi EPS, som også er av plast, men utgjør et såpass stort forsøplingsproblem at det blir skilt ut som egen materialkategori. På grunnlag av den høye konsentrasjonen av plast, har vi valgt å fremstille alle kategorier, med unntak av plast, i et eget kakediagram (figur 9). Her kan vi se at metall utgjør en større del med 5 %, mens det ikke er store forskjellene mellom resten av materialkategoriene.

Analysere vi disse tallene ut i fra årets topp ti-liste er ikke resultatene overraskende (tabell 10), da nærmest alle funnkategoriene består av mer eller mindre 100 % plast.

4.5 Folkeforskningsdata fra andre aktører

Også andre norske aktører samler inn folkeforskningsdata. I år har vi valgt å inkludere andre aktører og presentere data de har samlet inn som et supplement til folkeforskningen som samles inn via Rydde.

Empact

Empact er en to år gammel oppstartsbedrift. Visjonen er en sirkulær og søppelfri verden. Foretaket gjennomfører ryddeaksjoner med organiserte grupper og bedrifter og kan bidra på arrangement med enkle konkurranser og sosiale eksperimenter for å unngå forsøpling.

I 2020 laget Empact en mobilapp med samme navn for å motivere til uorganisert rydding, litt rydding her og der, når du som bruker har tid. For hver bit du rydder og registrerer samler du poeng som kan finansiere ny rydding og/eller gi deg en annen type belønning.

550 personer har brukt Empact i 2020, og sammen har de ryddet og registrerte 32 597 biter forsøpling! Bidraget i vekt ryddet er estimert til 228 kg. I tillegg har brukerne donert opptjente poeng til finansiering av rydding gjennom Empowers globale ryddeplattform. Hele 2 008 kg er og vil bli ryddet mot lønn og dokumentert gjennom denne plattformen.

Rydding med Empact sier noe om hvor ofte ulike typer forsøpling ryddes, ikke hvor mye av hver type det er.

Miljølære

Miljølære er en nettside som er utarbeidet av Universitetet i Bergen, og består av ulike læringsaktiviteter med basis i bærekraftig utvikling, utarbeidet for skoler i Norge. En av aktivitetene er å undersøke marint avfall og melde inn funn.

I 2020 ble det innmeldt 62 unike aksjoner, fordelt på hele 9 fylker. Det ble plukket omlag 300 kg, med 945 frivillige som brukte 138 timer totalt. Det ble innmeldt 49 593 funn fordelt på 68 kategorier, presentert i tabell 24.

Topp 5		Prosentvis fordeling
1	Tau og taurester – over og under 50 cm	25 %
2	Hardplast – over 2,5 cm	17 %
3	Mykplast og plastflak – over 2,5 cm	15 %
4	Korker og kordeler av plast	8 %
5	Tobakkspakker og snusbokser	3 %

Tabell 25: Topp 5 funn innmeldt i Miljølære 2020

5 Nordisk samarbeid

5.1 Nordic Coastal Clean Up

Nordic Coastal Clean Up er et nettverk med åtte nordiske organisasjoner, inkludert Hold Norge Rent, som alle deltar i arbeidet mot forsøpling. Målet er å skaffe kunnskap gjennom kartlegging av referansestrender, å mobilisere til frivillig opprydding, å legge til rette for kompetanseoverføring og å dele erfaringer og ideer. I fellesskap arrangerer nettverket Nordisk strandryddedag. Denne markeres i mai hvert år, men hvert land har arrangementer som er tilpasset lokale forhold og behov.

Status og aktivitet

I 2020 hadde nettverket som mål å arrangere Nordisk strandryddedag i mai, ha en fysisk nordisk samling og innhente kunnskap gjennom referansestrendene i de ulike landene. Som følge av covid-19 ble det gjort endringer i planene, og noen av aktivitetene måtte utsettes.

I Norge ble Nordisk strandryddedag flyttet til september og ble arrangert som en del av Strandryddeuka. Den fysiske samlingen ble ikke mulig å gjennomføre, og har blitt utsatt til 2021. Kartleggingene på referansestrendene ble gjennomført som planlagt i samtlige land og har bidratt til resultatene som er presentert i avsnittet nedenfor.

Kartlegging av de nordiske referansestrendene

Siden 2017 har prosjektdeltagerne gjennomført kartlegginger av nordiske referansestrender i henhold til en felles utarbeidet nordisk protokoll. Målet med kartleggingen er å øke kunnskapen om forsøpling i Norden, og samle sammenlignbare data over tid. Alle deltagerne kartlegger tre faste og ulike kystområder eller strender. I protokollen skilles det mellom hvor kystlinjen ligger: nord-, sør-, øst-, eller på vestkysten. Områdene er delt inn i felt på 100 ganger 10 meter, og forsøplingen fordeles mellom 20 ulike kategorier. Tallene er basert på antall enheter funnet, ikke vekt.

I 2020 deltok seks av medlemsorganisasjonene i kartleggingen som resulterte i 18 ulike datasett på tvers av de nordiske medlemslandene.

Gjennom arbeidet med nordiske referansestrender har prosjektdeltagerne samlet verdifull data om forsøpling i Norden. Disse dataene kan både benyttes til å verifisere resultatene som deltagerne samler inn gjennom folkeforskning, og som grunnlag for å identifisere både nasjonale og nordiske kilder til forsøpling. På bakgrunn av arbeidet med Nordic Coastal Clean Up og prosjektsresultatene har prosjektgruppen laget en rapport i serien Policy brief som blir publisert av Nordisk ministerråd¹¹.

Det nordiske samarbeidet ble i 2020 gjennomført med støtte fra Miljødirektoratet.

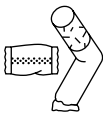
Resultater fra de nordiske referansestrendene: Topp fem

I 2020 ble det registrert 8002 enheter i forbindelse med samarbeidsprosjektet Nordic Coastal Clean Up. Kartleggingen viser at det er uidentifiserbare plastbiter som topper tabellen med 32 %, i likhet med resultatene fra i 2019 (tabell 25). Tau holder fremdeles andreplassen på topp fem, og utgjør omtrent 1/5 av alle funn i år. Nederst på topp fem ligger sigarettneiper og snus, og understreker at dette forsetter å være et stort forsøplingsproblem i hele Norden.

Protokollen for kartlegging av de nordiske referansestrender og protokollen for datainnsamling i Rydde er noe forskjellige, og derfor kan vi ikke gjøre en nøyaktig sammenligning her. Men samlet sett kan vi se at også uidentifiserbare plastbiter, tau og EPS (isopor) havner høyt på den nasjonale topp ti-listen, og understreker at disse kategoriene stadig dominerer som forsøplingsproblem, både i Norge og i Norden (tabell 11).

¹¹ [Nordic Coastal Clean Up's policy brief](#)

Topp 5 Nordic Coastal Clean Up

1	Uidentifiserbare plastbiter	32 % Antall: 2599	
2	Tau	22 % Antall: 1788	
3	EPS (Isopor)	11 % Antall: 894	
4	Glass og keramikk	11 % Antall: 856	
5	Sigarettsneiper og snus	7 % Antall: 535	

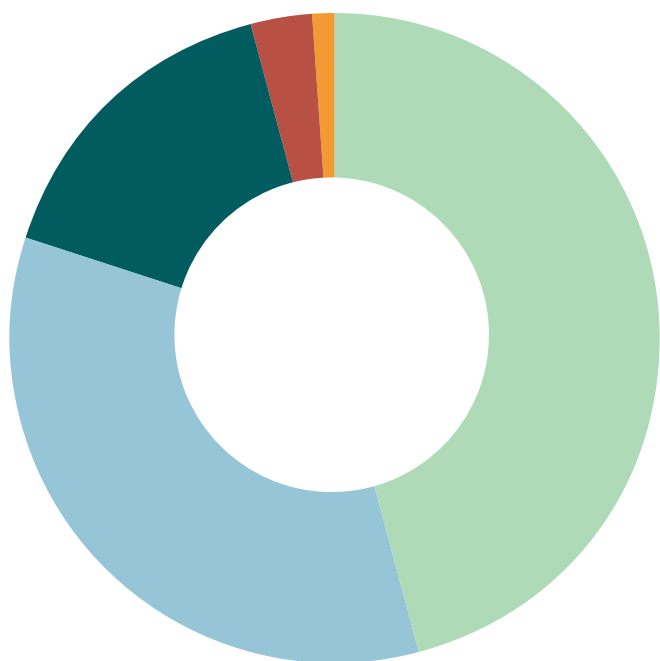
Tabell 26: Topp fem funn fra nordiske referansestrender 2020

Kildeanalyse

Resultatet av kildeanalysen fra den nordiske kartleggingen viser tydelig at den største kilden til marin forurensning i Norden er produkter som inngår under kategorien personlig forbruk (46 %), tett fulgt av maritim virksomhet (34 %; figur 10). Dette følger samme trend som i 2019.

Sammenligner vi disse resultatene med den norske folkeforskningen, ser vi at den samme tredelingen av kilder også vises her, men at det er noe høyere andel personlig forbruk enn i den norske kildeanalysen (figur 8). Et annet unntak er at sanitær står for en noe større prosentandel i Norge enn i Norden. Sanitæravfall som kilde har i Norge ligget stabilt på omlag 4–5 % siden 2017.

Hold Norge Rent anbefaler at norske myndigheter ser nærmere på hvorfor Norge har mer sanitæravfall på avveie enn våre naboland, og skal i 2021 gjennomføre et prosjekt kalt Dovett, som skal ta et dypdykk i sanitæravfall. Resultater fra dette presenteres i neste års rapport.

Marin forurensning i Norden

KILDER	ANTALL	PROSENTVIS FORDELING
Personlig forbruk	3 701	46 %
Fiskeri og havbruk	2 693	34 %
Industri og næringsvirksomhet	1 283	16 %
Annet	265	3 %
Hygiene og sanitær	59	1 %

Figur 10: Materialfordeling 2020

6 Internasjonal folkeforskning

6.1 Folkeforskning fra Ocean Conservancy

Ocean Conservancy (OC) har på lik linje med Hold Norge Rent, et verktøy for registrering av ryddeaksjoner og funn kalt Tides. Alle data som registreres i Rydde, oversendes også til OC og legges inn i Tides. Gjennom Tides kan man hente ut internasjonale data, og her presenteres nøkkeltall og topp fem fra tides.

Nøkkeldata

I 2020 var det så mange som 249 047 registrerte frivillige internasjonalt gjennom Tides. De frivillige samlet inn totalt 2 681 tonn fordelt på 85 700 km. Antall funn registrert var slående på 9,3 millioner.

Topp 5 Tides

1	Sigarettsneiper	17 % Antall: 1 155 438	
2	Plastflasker	10,4 % Antall: 705 395	
3	Mat-, godteri- og snacksemballasje	9,9 % Antall: 675 100	
4	Annet	9,2 % Antall: 625 301	
5	Lokk og korker (plast)	7,3 % Antall: 494 143	

Tabell 27: Topp fem funn fra internasjonale folkeforskningsdata hentet fra Tides.

Munnbind og hansker

Ocean Conservancy og Tides har gjennom 2020 også samlet inn data på pandemi-relatert avfall som munnbind og hansker (personlig smittevern-utstyr). I 2020 var ikke dette en kategori å finne i Rydde, men det er interessant å bemerke seg at på internasjonal basis er det registrert så mange som 98 638 funn av munnbind og hansker, og dette utgjør hele 1,6 % av alle funn i Tides i 2020. Det er dessverre forventet at munnbind vil utgjøre et større forsøplingsproblem¹², og data fra den norske folkeforskningen gjennom Rydde vil presentere denne kategorien i Rydderapporten 2021.

6.2 The Great Nurdle Hunt

The Great Nurdle Hunt er et prosjekt drevet av Fidra¹³, og ble etablert med mål om å sette søkelys på plastpelleter som et stort forsøplingsproblem, og med ønske om å stoppe denne forsøplingen.

En del av prosjektet er å samle inn data på antall funn, og i 2020 ble følgende data samlet inn gjennom prosjektet:

Antall nurdles	Antall aksjoner
1–100	256
100–1000	153
>1000	102

Tabell 28: antall registrerte plastpellets i The Great Nurdle Hunt

Det var totalt 1998 deltagere fordelt på de 511 aksjonene.

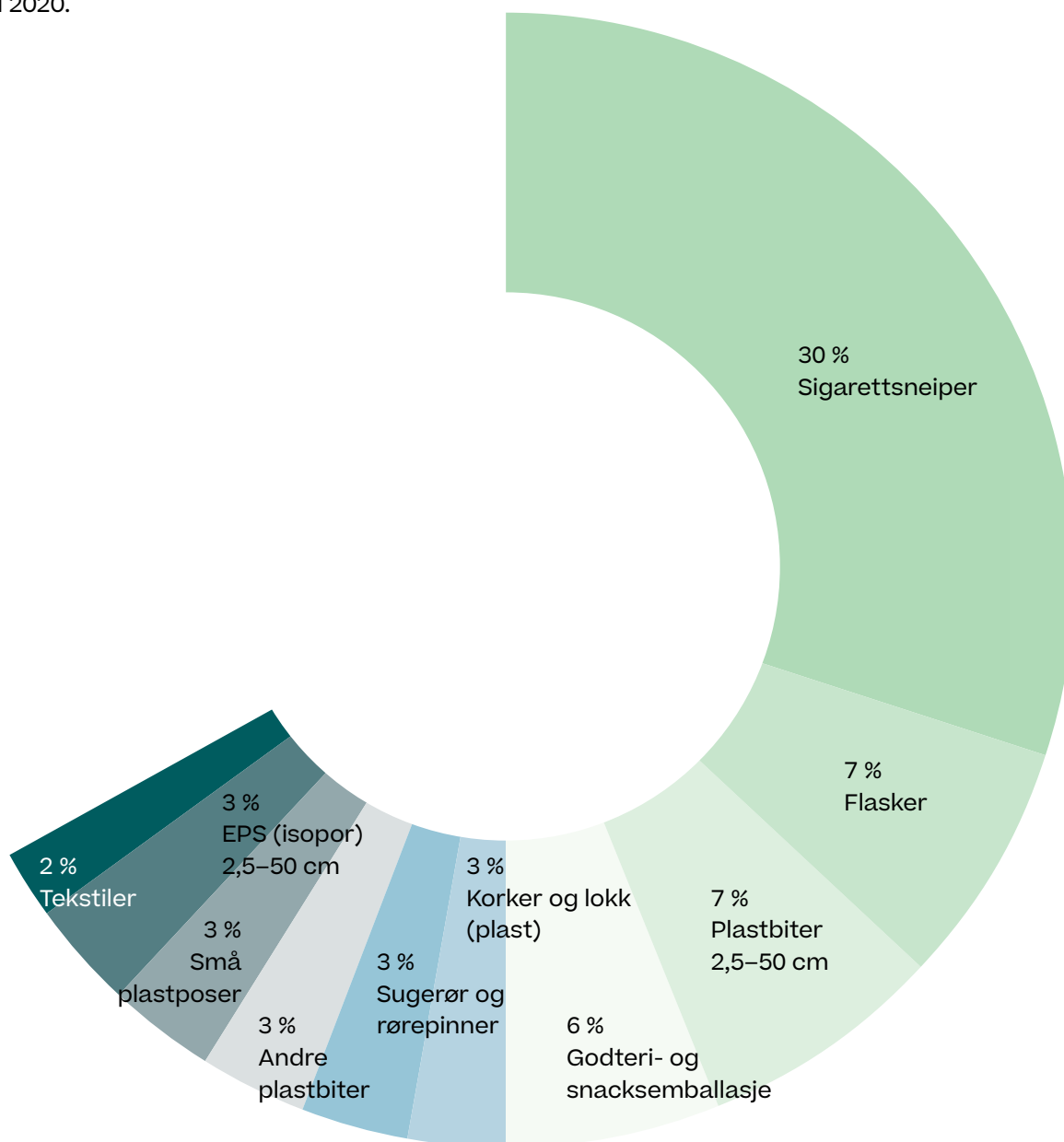
¹² Ocean Conservancy rapport, «Pandemic Pollution – The Rising Tide of Plastic», 2021

¹³ Fidra er en miljøorganisasjon som arbeider for å redusere plastavfall og kjemisk forurensning.

6.3 Marine LitterWatch

Marine LitterWatch er folkeforskningsappen til European Environment Agency (Det europeiske miljøbyrået) og representerer folkeforskningsdata fra Europa.

I 2020 registrerte frivillige 58 149 funn fordelt på 84 aksjoner. Topp ti funn fra Marine LitterWatch er presentert i figur 11, og representerer 67 % av alle funn i 2020.

Figur 11: Topp 10 funn gjennom Marine LitterWatch

7 Profesjonell kartlegging

Folkeforskning er fortsatt Norges viktigste kilde til kunnskap om forsøpling, men det gjennomføres stadig mer profesjonell kartlegging, og her presenteres et utvalg av denne aktiviteten i 2020.

7.1 Hold Norge Rent: Vassdrag og innsjøer

Hold Norge Rent startet i 2017 å kartlegge forsøpling langs seks norske vassdrag og innsjøer. I 2019 ble de samme elvene og innsjøene kartlagt i tillegg til seks nye områder, og i 2020 ble ytterligere to nye ferskvannskilder kartlagt.

I 2020 ble 14 ferskvannskilder fordelt på 7 fylker kartlagt for forsøpling:

- **Troms og Finnmark:** Skallelva, Storelva
- **Nordland:** Rørvikvatnet
- **Trøndelag:** Nidelva
- **Møre og Romsdal:** Brusdalsvatnet
- **Vestland:** Esevatnet/Bjørndalsvatnet
- **Viken:** Mjøsa, Glomma, Tyrifjorden, Øyeren/Gansvika, Drammenselva
- **Oslo:** Akerselva
- **Vestfold og Telemark:** Norsjø
- **Agder:** Gillsvannet

Formålet med kartleggingsprogrammet for vassdrag og innsjøer er å få mer kunnskap om norske forsøplingsproblemer. Forsøplingen langs våre vassdrag og innsjøer stammer fra oss selv, og kartlegging av denne forsøplingen gir oss sikrere kunnskap om egen forsøpling.

Funnene indikerer at personlig forbruk står for den største delen av forsøplingen, og at bygg, anlegg og industri inkludert landbruk også er en stor kilde til forsøpling langs vassdrag og innsjøer. Men friluftsliv og bruk av toalettet som avfallsbøtte er også betydelige kilder.

Materialfordelingen viser at plastforsøpling er et stort problem også i innlandet, hvor produkter og emballasje i plast står for nesten ¾ av funnene målt i antall. EPS og uidentifiserbare plastbiter står til sammen for over 30% av funnene, mens snus og sneip og matemballasje også utgjør en betydelig andel av funnene.

I tillegg til å analysere mengde og sammensetning av forsøpling i de utvalgte områdene, har HNR også sett på forskjeller mellom områder tilgjengelig for motorisert ferdsel, og områder mindre tilgjengelige for motorisert ferdsel. Totalt 1870 søppelgjenstander ble samlet inn i forbindelse med kartleggingen i 2020, og over 80 % av denne forsøplingen ble funnet i områdene nær vei og trafikk.

I 2021 vil kartleggingsprogrammet utvides og protokollen utvikles for å sikre bedre data og mer informasjon om lokale kilder. Mer informasjon om kartleggingene og funnene fra 2020 vil inkluderes i Vassdrag og innsjøer-rapporten 2020 som publiseres sommeren 2021.

Topp 5 Vassdrag- og innsjøkartlegging

1	EPS (isopor) > 5 cm	19 % Antall: 353	
2	Uidentifiserbare plastbiter	16 % Antall: 296	
3	Sigarettsneiper/snus	13 % Antall: 237	
4	Matemballasje	9 % Antall: 178	
5	Plastemballasje annen	5 % Antall: 91	

Tabell 28: Topp fem fra Vassdrag og Innsjø kartleggingen 2020

...RBAT. EZZO SVØYED...
...RGI 207 KJ/49 KCAL. ETT < 0,5...
...V SUKKERPARTER 5,6 G. FOSTFIBER 4,0...
...HOLD 0,5 LITER. PRODUSENT: HANSA BORG B...
WWW.HANSABORG.NO FORBRUKERKONTAKT: 800 3...
BEST FØR. SE BUNNEN.

PELS

30% M...
...K...

7.2 Hold Norge Rent og SALT: Kvantestprang

SALT og Hold Norge Rent samarbeider om prosjektet «Kvantestprang». Kvantestprang har et mål om å danne et oversiktsbilde over marin forsøpling i utvalgte regioner i Norge: Indre Oslofjord, Agder, Møre og Romsdal, Troms og Finnmark. Målgruppen for prosjektet er beslutningstakere på fylkesnivå, og det er finansiert av Handelens Miljøfond.

De to metodene i prosjektet er Marine Debris Action Planner (MAP) og Dypdykk. Det er også et mål å finne en rutine for å ekstrahere indikatorer fra Hold Norge Rents folkeforskning. Disse metodene kan svare ut ulike spørsmål.

For å estimere mengder marin forsøpling benyttes en forskningsmetode utviklet av SALT der søppel registreres ved tilfeldig utvalgte steder for å så gi en statistisk representasjon av et større område. Metoden vil kunne vise variasjon av forsøpling i stor og liten skala, hvor langt inn fra vann søplet ligger, og gi et bilde av størrelse, vekt og antall gjenstander i et område.

Prosjektet ser på HNRs folkeforskning for å finne ut hva disse dataene kan brukes til rent statistisk. For eksempel lages tidsserier for mengde ryddet avfall eller antall frivillige som er aktive. Vi ser også på om det er gjenstander som blir funnet på ryddeaksjon oftere enn andre.

Den siste metoden, såkalte dypdykk, er en slags nøyaktig plukkeanalyse av strandryddesøppel. Denne metoden skal gi svar på avfallets opprinnelse og alder, og derfor også gi et bilde av årsaken til forsøpling.

I 2020 har SALT og HNR gjennomført to dypdykk med strandsøppel fra henholdsvis Agder og Finnmark, og samlet inn kvantitative data fra felt i Indre Oslofjord, Vest-Agder, Troms og Finnmark. HNRs folkeforskningsdata fra 2015-2019 har blitt vasket og analysert for gode indikatorer. Under vår og sommer 2021 vil data samles inn fra Møre og Romsdal.

SALT og Hold Norge Rent publiserer en delrapport med noen preliminnære funn første kvartal 2021. Prosjektets sluttrapport ventes i slutten av året og vil gå dypere i analysere av hvordan bruken av disse tre metodene kan si noe om forsøplings situasjonen og benyttes i offentlig forvaltning.

7.3 Norwaste rapport: Redusert forsøpling gjennom bedre oppsamlingsløsninger

Norwaste utførte sammen med Tromsø, Kristiansand og Oslo kommune et prosjekt for å kartlegge hvordan ulike oppsamlingsløsninger for avfall i offentlig rom påvirker graden av forsøpling. Det overordnede formålet med prosjektet var å bidra til å finne løsninger på hvordan man kan redusere forsøpling i offentlig rom.

Feltanalysene inkluderte målinger av fyllingsgrad i avfallsbeholdere, plukkeanalyser av innhold for kartlegging av sammensetning, og registrering av forsøpling rundt avfallsbeholderne. Avfallsbeholderne studert var ordinære søppelkasser (med både åpne og mer lukkede innkastløsninger), nedgravde løsninger og selvkompimerende løsninger. Arbeidet ble utført daglig før avfallsbeholderne ble tømt om morgenen over tre uker i august/september 2020 i alle kommunene. De utvalgte avfallsbeholderne befant seg både i sentrumsområder og i park/grøntområder. I tillegg til feltanalyser ble intervjuer av relevante aktører og tilfeldige forbipasserende i de aktuelle områdene gjennomført.

Resultatene fra prosjektet viser på tvers av kommunene at forsøplingsgraden er lavere rundt nedgravde og selvkompimerende avfallsbeholdere enn ordinære beholdere. Det er mindre forsøpling rundt ordinære søppelkasser med lukkede innkastløsninger enn åpne. Snus og sneiper utgjør en stor andel av forsøplingen rundt avfallsbeholdere av alle typer. Rapporten anbefaler en helhetlig vurdering av besøksmønstre for områder, type avfall, kostnader ved drift, og miljøkonsekvensene i området som følge av forsøpling ved bestemmelse av hva slags type avfallsbeholdere som skal settes opp i et gitt område.

7.4 OSPAR

OSPAR er en forkortelse for Oslo-Paris-konvensjonen for bevaring av det marine miljø i Nordøst-Atlanteren. Et av tiltakene i konvensjonen er å gjennomføre kartlegginger av strender, og rapportere på strandsøppel¹⁴.

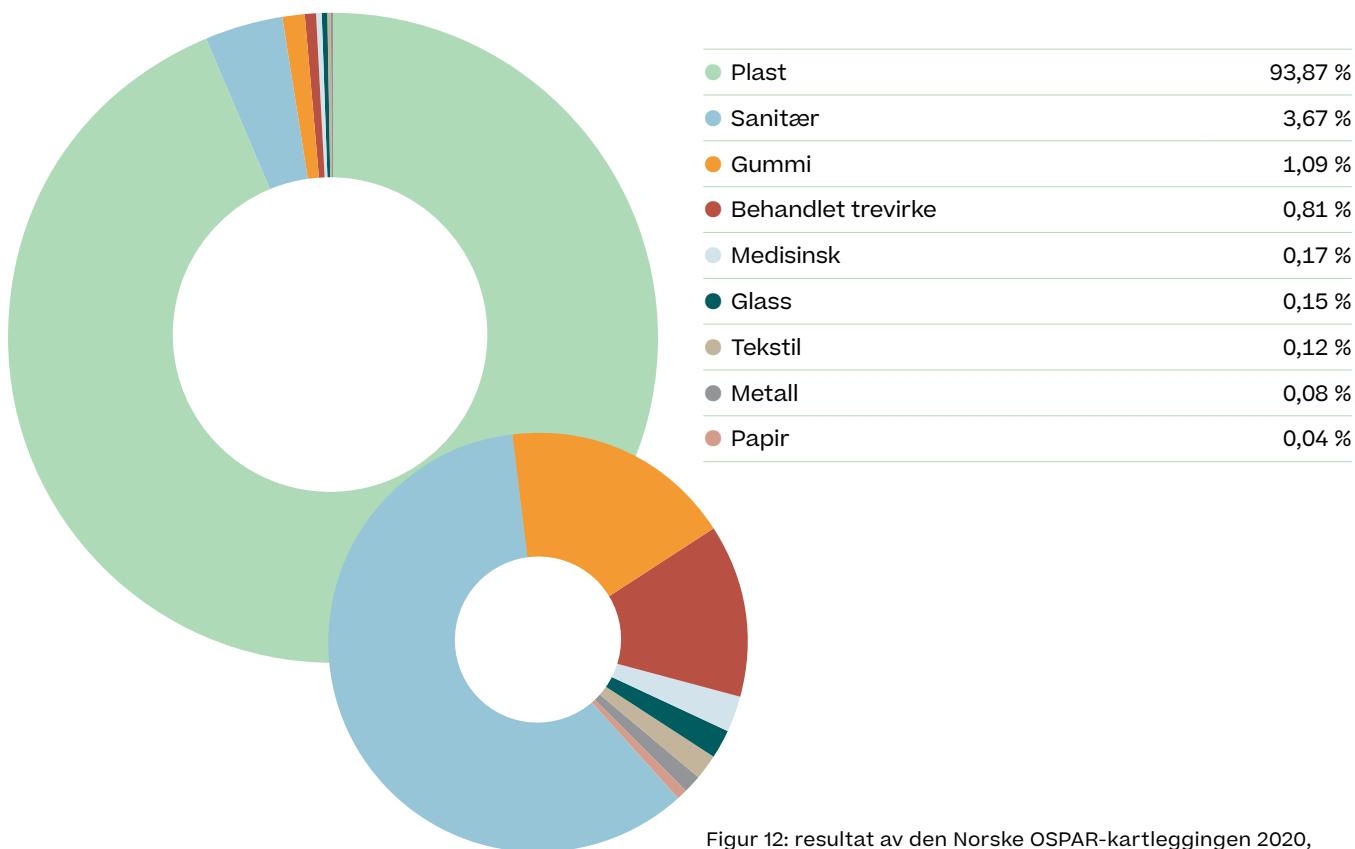
Også i Norge gjennomføres det OSPAR kartlegginger. Det finnes syv OSPAR-strender i Norge. Strendene kartlegges en til to ganger i året. Det innsamlede søppelet fra OSPAR kartleggingene analyseres og presenteres fordelt på materialkategorier (figur 12).

Resultatene for 2020 viser at det er plast som dominerer, samme resultat som den nasjonale folkeforskningen (figur 8). På grunnlag av at plast dominerer, har vi lagt ved et diagram hvor plast er fjernet, slik at fordelingen av de andre kategoriene er tydeligere.

Norske OSPAR-strender:

- Kviljo, Agder
- Ytre Hvaler, Viken
- Været, Trønderlag
- Rekvika, Troms og Finnmark
- Åpenvikbukta, Troms og Finnmark
- Brucebukta, Svalbard
- Luftskipodden, Svalbard

OSPAR norske data

Figur 12: resultat av den Norske OSPAR-kartleggingen 2020, fordelt på materialkategorier

¹⁴ [OSPARs hjemmeside og informasjon om arbeidet mot marin forurensning](#)

8 Årsaker til forsøpling

Folkeforskning og profesjonell kartlegging peker på fiskeri- og havbruksnæringen og personlig forbruk som hovedkildene til forsøpling langs kysten i Norge. I innlandet er personlig forbruk, friluftsliv og bygg- og anleggsvirksomhet Norges største kilder til forsøpling.

Kunnskap om kildene gir oss et godt utgangspunkt for å løse forsøplingsutfordringene i Norge, men uten tilstrekkelig innsikt i årsakene til denne forsøplingen, vil vi ikke lykkes med å utvikle tiltak som målrettet og effektivt forebygger forsøpling¹⁵.

Årsakene til forsøpling er sammensatt, og det er behov for samarbeid på tvers av fagfelt og sektorer i samfunnet for å identifisere disse årsakene. Vi må sammen se på mulige løsninger og utvikle og implementere konkrete tiltak. I tiden fremover må kildene til forsøpling engasjeres i arbeidet med å

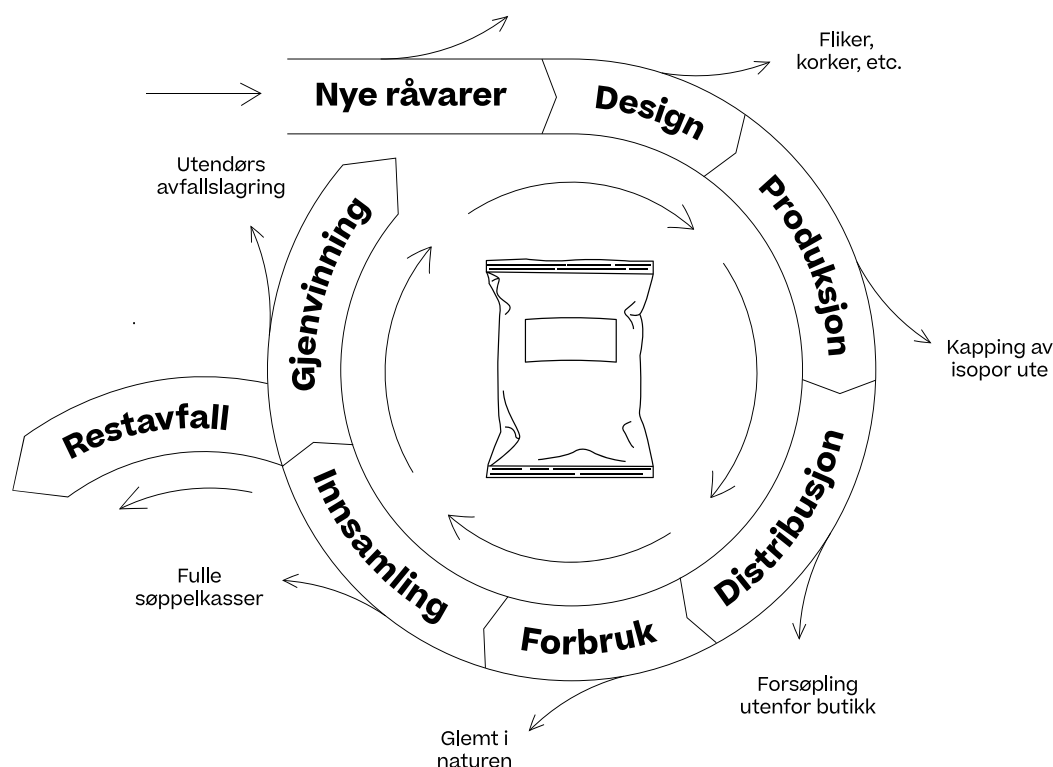
identifisere og adressere årsakene til forsøpling, og HNR er i ferd med å utvikle en rekke verktøy som skal bistå kildene i dette arbeidet.

Her presenterer vi to av disse verktøyene.

8.1 Forsøplingslivsløpet

Forsøplingslivsløpet illustrerer at årsakene til forsøpling finnes i alle ledd av et produkts livsløp. Formålet er å vise at alle deler av samfunnet har sin rolle å spille i ulike deler av livsløpet.

HNR oppfordrer alle aktører til å ta tak nettopp der man selv befinner seg på hjulet og har størst påvirkningskraft. Samtidig skal hjulet demonstrere hvordan forsøplingsproblemene henger sammen, og vise at samarbeid er avgjørende for å lykkes med tiltak.

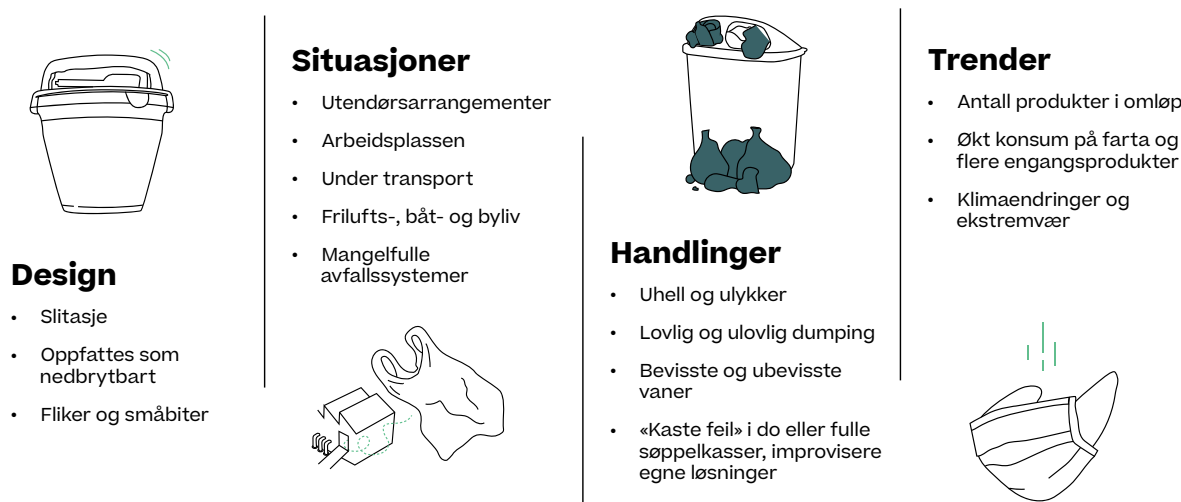
Figur 13: Forsøplingslivsløpet, utviklet av Hold Norge Rent

15 Rydderapporten 2019, Vassdrag og innsjørapporten 2019 og resultater fra prosjektet «Dypdykk fra plasthavet» som ble gjennomført av Hold Norge Rent og Mepex i 2019

8.2 Årsakskart

Ubevisst tenker nok mange at forsøpling stort sett oppstår på grunn av dårlige holdninger og late og likegyldige mennesker. Men som alle som jobber med forsøpling vet, er årsakene til forsøpling langt flere og mer sammensatte.

HNRs årsakskart er en illustrasjon og et hjelpemiddel til å se de ulike årsakssammenhengene til forsøpling. Her gjelder det også å finne seg selv både med tanke på hvor det er risiko for forsøpling, og hvor man best kan bidra med forebygging:

Figur 14: Årsakskartet, utviklet av Hold Norge Rent

8.3 Forsøplingsrisiko

Alle produkter har en viss risiko for å ende som forsøpling, men enkelte faktorer påvirker denne risikoen mer enn andre. Basert på HNRs folkeforskningsdata, profesjonell kartlegging av forsøpling og erfaring med arbeid mot forsøpling, øker risikoen for forsøpling betraktelig når følgende faktorer er til stede:

1. Produktet blir til avfall utendørs/underveis
2. Engangsprodukt eller -emballasje
3. (Oppfattet) lav verdi
4. (Oppfattet) organisk/nedbrytbart
5. Barrierer (lovgivning, insentiver og infrastruktur)

Ved å endre på disse faktorene kan forsøplingsrisikoen reduseres kraftig. Både egenskapene til et produkt eller en emballasje og bruken av disse påvirker altså graden av forsøplingsrisiko, og derfor bør tiltak mot forsøpling alltid ses i sammenheng med hvilke faktorer som kan påvirke risikoen for forsøpling.

8.4 Prosjekter med næringslivet

En rekke aktører i Norge og internasjonalt arbeider systematisk sammen med kildene til forsøpling for å redusere og stoppe problemet. Her presenteres to initiativ som HNR er involvert i.

Gjennom prosjektene Bølgen og Havet begynner her ser HNR på hvordan næringslivet kan bidra til å redusere forsøpling fra egne produkter.

Bølgen

Hold Norge Rent og Mepex har jobbet for å få på plass konkrete tiltak mot forsøpling i samarbeid med produsenter av forbrukerprodukter¹⁶.

I 2020 har Ringnes og fire Orklaselskaper deltatt på ryddeaksjoner, analysert innsamlet avfall og deltatt på workshop om forsøpling fra egne produkter. I samarbeid med selskapene har prosjektet resultert i konkrete og gjennomførbare tiltak selskapene skal sette i verk i løpet av de neste årene. Ringnes skal jobbe for forsøplingsfrie festivaler sammen med Øyafestivalen og Oslo Pride, mens Orkla-selskapene blant annet skal implementere design mot forsøpling på flere av sine produkter, jobber for forsøplingsfrie idrettsarrangementer og vil arbeide for redusert forsøpling fra egne produkter via toalettet.

Oslofjordens Friluftsråd har bistått med tilrettelegging av ryddeaksjoner, og Miljødirektoratet finansierer prosjektet.

Havet Begynner Her

Mye forsøpling skjer ubevisst, eller i det minste uten ettertanke. Analyser viser at forsøpling er situasjonsavhengig fremfor personavhengig, og at alle kan bli forsøplere under gitte omstendigheter¹⁷.

Dette må ha konsekvenser for hvordan vi kommuniserer rundt forsøpling.

Målet til Havet begynner her (HBH) er å skaffe kunnskap om hvordan man best kan nå frem til publikum med budskap om å ikke forsøple. Prosjektet er et samarbeid mellom Hold Norge Rent og LOOP, med Æra Strategic Innovation som konsulent. Med metoder som observasjon, intervju, fokusgrupper og mobiletnografi fikk HBH verdifull innsikt i folks forståelse av forsøpling. Prosjektet testet også ulike budskap på forskjellige flater. Studien var avgrenset til urban forsøpling.

Funnene viser at man må tenke nytt om holdningskampanjer mot forsøpling. Effektive holdningskampanjer må utfordre de etablerte sannhetene både om forsøpling og de som forsøpler, slik at folk kjenner seg igjen og forstår hvordan de kan handle annerledes.

Innsikten viser også at det kan være mer effektivt å sette inn forebyggende tiltak før produktet når forbrukeren, som for eksempel unngå at emballasjen deler seg i mange, små deler¹⁸.

Foto: Hold Norge Rent

¹⁶ [Bølgenprosjektets nettside](#)

¹⁷ Æra, 2019: «Hvordan og hvorfor skjer forsøpling i byrommet i Oslo?» For Oslo kommune.

¹⁸ Æra, 2020: «Hvordan forhindre forsøpling i byrommet?»

9 Takk!

Hold Norge Rent takker våre samarbeidspartnere for støtte gjennom flere år og for bidrag til ryddesesongen i 2020.

Grønt Punkt Norge

INFINITUM

plukkposen

I tillegg har HNR mottatt støtte fra Norges Sjømatråd, som også er en av våre samarbeidspartnere og som blant annet støtter Strandryddeuka.

Hold Norge Rents guide til smittefri og trygg rydding

Følg alltid siste råd fra Folkehelseinstituttet.

- 1. Unngå områder der mange samles og hold alltid minst en meter avstand**
- 2. Bruk hansker og vask hendene grundig etter ryddingen.**
- 3. Vær oppmerksom på at nytt avfall kan være smittefarlig**
- 4. Ikke del pose eller søppelsekk med andre**
- 5. La store gjenstander ligge og meld fra om gjenstandene i Rydde slik at de kan ryddes senere**
- 6. Husk god avstand, også på vei til og fra ryddeaksjoner.**
 - ▶ Unngå bruk av kollektivtransport hvis mulig
- 7. Unngå å overbelaste gjenvinningsstasjonene**
- 8. De som er tilstede skal kunne holde minst én meters avstand til andre som ikke er i samme husstand eller tilsvarende nære, og avstanden må kunne holdes under hele ryddeaksjonen.**
- 9. Bruk munnbind dersom det ikke er mulig å holde en meters avstand mellom personer som ikke er fra samme kohort.**
 - ▶ NB! Personer som er syke eller har symptomer på luftveisinfeksjoner o.l., kan ikke delta på frivillige ryddeaksjoner.
 - ▶ Vær ekstra varsom ved rydding av smittevernutstyr
 - ▶ OBS! Barn skal ikke rydde smittevernutstyr.

Før fuglene kommer- avdelinger

FFK har avdelinger på følgende plasser:

- **FFK Oslofjorden under ledelse av Oslofjordens Friluftsråd**
- **FFK Oppland i regi av Naturvernforbundet i Lillehammer**
- **FFK Agder i regi av Våre Strender, Naturvernforbundet og Norsk Zoologisk Forening Sørlandsavdelingen**
- **FFK Rogaland i regi av Jæren Friluftsråd, Ryfylke Friluftsråd, Clean Shores Global og Strandryddeaksjon Haugalandet**
- **FFK Vestland under ledelse av Bergen og Omland Friluftsråd og Norges Miljøvernforbund**
- **FFK Sogn og Fjordane under ledelse av Fjordane Friluftsråd**
- **FFK Møre og Romsdal i regi av Runde Miljøsentre**
- **FFK Trøndelag i regi av Mausund Feltstasjon**
- **FFK Troms under ledelse av Ren Kyst**
- **FFK Finnmark i regi av Vadsø Atletklubb**

Appendiks 3: Oversikt over frivillige aktører

Nasjonale aktører

Naturvernforbundet
Miljøagentene
Vellenes Fellesorganisasjon
Norges Seilforbund
Norges Padleforbund
Norges Dykkeforbund med aktive dykkerklubber over hele Norge
Kongelig Norsk Båtforbund (KNBF)
Nordic Ocean Watch
Kystlotteriet
Clean Shores Global
Lions Norge Miljødag
Forbundet Kysten
Norges Jeger- og Fiskerforbund
Norges Bygdeungdomslag
Redningsselskapet
Norges Speiderforbund
World Saving Hustle

Regionale aktører

Oslofjordens Friluftsråd (Oslo, Viken, Vestfold og Telemark)
In the Same Boat (Vestland og Nordland)
Hold Midt-Norge Rent
Plastpiratene (Oslofjorden, Innlandet og Rogaland)

Oslo

Greenboats Oslo
Ung Norges Kystmiljøpatrulje
Project Baseline Oslo
Naturvernforbundet Groruddalen
Naturvernforbundet Oslo øst

Viken

Plastpiratene
Ren Elv
Miljøstiftelsen Elv og Hav
Vi rydder Follo (Follo Ren IKS)
Naturvernforbundet Østfold
Naturvernforbundet Fredrikstad
Hvaler

Innlandet

Hold Innlandet Rent
Dokkadeltaet Våtmarkssenter
Aksjon Aqua 2020/Valdres Friluftsråd

Vestfold og Telemark

Midtre Telemark Vannområde
Strandrydding i Vestfold (Statsforvalteren i Vestfold og Telemark)
Sandefjord Sjøppelplukkerlag
Sandefjord Røde Kors Plukk og Lær
Naturvernforbundet Telemark
Naturvernforbundet Vestfold
Naturvernforbundet Krågerø
Naturvernforbundet Larvik
Naturvernforbundet Sandefjord

Agder

Midt Agder Friluftsråd
Lister Friluftsråd
Våre Strender
Ragg AS
Green-Bay Project
Miljøstiftelsen Strandrydding
Kristiansand
Hitterøy Kystlag
Avfall Sør
Klimaalliansen
Stiftelsen Boy Leslie
Risør Akvarium
WayBack
Vi rydder Lillesand

Rogaland

Jæren Friluftsråd
Ryfylke Friluftsråd
Dalane Friluftsråd
Sea Sick Fish
Rydd Gjesdal
Vi rydder hele Karmøy
Strandryddeaksjon Haugalandet
Naturvernforbundet Rogaland
Naturvernforbundet Haugaland
Norges Jeger- og Fiskerforbund
Rogaland

Vestland

Bergen og Omland Friluftsråd
Friluftsrådet Vest
Fjordane Friluftsråd
Norges Miljøvernforbund
Tofterøy Bygdalag
Vestom Mulen Cleanup
Naturvernforbundet Hordaland
Plastjakten Hordaland

Møre og Romsdal

Nettverk Marin Forsøpling Møre og Romsdal
Sunnmøre Friluftsråd
Friluftsrådet Nordmøre og Romsdal
Runde Miljøsenner
Plastfritt Hav
Plastpiratene på Lepsøya
Rydd Møre Trøndelag
Hold Hitra Rent
Project Baseline Trondheim
Aunøyas Venner
Naturvernforbundet Trøndelag
Naturvernforbundet Stjørdal Meråker
Plastjakten Trøndelag
Naturvernforbundet Åfjord

Nordland

Midtre Hålogaland Friluftsråd
Helgeland Friluftsråd
Trollfjell Friluftsråd
Salten Friluftsråd
Polarsirkelen Friluftsråd

Lofoten Friluftsråd
Aksjon Reine Strender (Iris Salten)
Clean Up Lofoten (Lofoten Avfallsselskaps IKS)
Krafttak mot marin forsøpling i Vesterålen (Reno-Vest IKS)
Rent Hav Helgeland
Vega Verdensarvsenter
Naturvernforbundet i Vesterålen
Naturvernforbundet Salten
Naturvernforbundet Lofoten

Troms og Finnmark

Nord-Troms Friluftsråd
Finnmark Friluftsråd
Ren Kyst – Kystrydding i Troms og Karlsøy (Ishavskysten Friluftsråd)
Ren strand Midt-Troms (Senja Avfall IKS)
Strandrydding (Hålogaland Ressurs-selskap IKS)
NORD Ekspedisjon
Sør-Leirvåg Velforening
Vadsø Atletklubb
Brensholmen/Sommarøy utviklingslag
Strandrydding Magerøya
Naturvernforbundet Finnmark
Naturvernforbundet Troms
Naturvernforbundet i Sør-Varanger
Naturvernforbundet Harstad

Svalbard

Svalbard Turn/Aktiv i Friluft

Hold Norge Rent har ikke oversikt over alle frivillige grupperinger som rydder og tar forbehold om feil i denne listen. Vennligst gi oss beskjed om aktører/initiativ som mangler.

Ingen kan gjøre alt, men alle kan gjøre litt!

STØTT VÅRT ARBEID!

BLI MEDLEM AV HOLD NORGE RENT

Bedrifter, offentlige virksomheter, organisasjoner og ideelle lag og foreninger inviteres til å støtte Hold Norge Rents arbeid gjennom medlemskap.

BLI MED PÅ DUGNADEN MOT FORSØPLING!

Ta kontakt på post@holdnorgarent.no for mer informasjon eller gå inn på våre nettsider og bli medlem i dag: holdnorgarent.no/bli-medlem

**HOLD
NORGE
RENT**

Før
Registrer åpen
holdnorerent.no
for henting/levering av avfall
pakke eller Reg-vekt, Skjeel
og innhold, også behjelpelige
en til steder.

Les HNRs saleratsveller
Ikke forstyr hekkende fugl og respekt
for utseetsforbudet i fuglefredningsområder i perioden
15.april til 15.juli

Registrer vekt og inn fra utgjørerne
holdnorerent.no/nyddeportalen.

Hvis du får utgifter til henting/levering av avfall,
kan du søke om å få pengene tilbake gjennom
refusjonsordningen for marint avfall.
Se holdnorerent.no/refusjonsordningen.

Sammen rydder vi Norge!

holdnorerent

Spørsmål om strandrydding? Ta kontakt på post@holdnorerent.no

BLI MED Å